

21.4.1978

1 (1)

Opastinsilta 7 00520 HELSINKI
Semaforbron HELSINGFORS 52

Puhelin 1511
Telefon

... Till arbetspensionsanstalterna

Regeringen har 14.4.1978 till riksdagen avlätit en proposition med förslag till lag om ändring av folkpensionslagen samt vissa därtill anslutna lagar.

Det centrala innehållet i propositionen är det första skedet av den planerade vittgående revideringen av folkpensionslagstiftningen.

Det första skedet omfattar även ändringar av arbetspensionslagarna. Till följd av privilegieringen av arbetsinkomsterna ökar arbetspensionens betydelse vid uträkningen av folkpensionens belopp. För den skull blir det av större vikt än hittills att uppgifter om arbetspensionerna snabbt fås fram. För att möjliggöra detta föreslås ändringar i arbetspensionslagarna för den privata sektorn.

För uträknandet av ålderspensionen föreslås att samma förfarande skall tillämpas som för bestämmandet av invalidpensionen. Enligt propositionen skulle arbetsförhållandeuppgifterna inte beaktas ända fram till pensionsåldern utan endast till utgången av det år då arbetstagaren fyller 63 år. Den återstående tiden fram till pensionsåldern skulle beaktas såsom kommande tjänstgöringstid på samma sätt som vid bestämmandet av invalidpensionen.

En ändring av uträkningssättet för ålderspensionen gör det nödvändigt att precisera stadgandena om samordning och ansvarsfördelning.

Pensionsskyddscentralen ger detaljerade anvisningar i saken när lagstiftningen har beretts och ikraftträdandet blir aktuellt.

PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

BILAGA

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av folkpensionslagen och vissa därtill anslutna lagar

DISTRIBUTION

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av folkpensionslagen samt vissa därtill anslutna lagar.

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.

I denna proposition föreslås påbörjandet av en vittgående pensionsreform, som syftar till en utbyggnad av folkpensionssystemet så att varje pensionstagare kan garanteras minimiutkomst i form av pensionsinkomst. Planen rörande revidering av folkpensionssystemet innehåller dels en i detalj angiven slutlig målsättning och dels ett verkställighetsprogram, som det är meningen att genomföra i etapper. Folkpensionen i det slutliga systemet skulle inte påverkas av andra än pensionstagarens egna pensionsinkomster. Målet skulle nås genom en förhöjning av folkpensionerna, att successivt frångående av behovsprövningen och en förenkling av stadgandena rörande folkpensionens bestämmande, i samband varmed bland annat understödsdelen och understödstillägget skulle sammanslås till en tilläggsdel.

Genom den föreliggande propositionen är det meningen att genomföra reformplanens

första skede, vid vars utformande man har utgått ifrån att det för hela reformen uppgjorda verkställighetsprogrammet konsekvent skall följas i alla reformskedet. Det första skedet, som framför allt berör pensionstagarna med svag ekonomisk ställning, syftar till en höjning av understödstillägget, utvidning av arbetsinkomstprivilegiet, modifiering av inkomstbindningen och revidering av bostadsbidragssystemet.

De totala kostnaderna för reformprogrammet uppgår på årsnivån till ca 2 000 miljoner mark. Ett totalt genomförande av programmet är inte möjligt under de närmaste åren, utan programmet är avsett som en långsiktplan, som skulle genomföras i etapper allteftersom medel kan frigöras för folkpensionspolitiken.

Reformerna skulle enligt förslaget träda i kraft vid ingången av januari 1980.

ALLMÄN MOTIVERING.

1. Propositionens samhälleliga betydelse.

1.1. En övergripande revidering av folkpensionssystemet.

1.1.1. Syftet med revideringen.

Det allmänna pensionsskyddet är i vårt land uppbyggt av två delar, en folkpension och en arbetspension. För pensionstagarnas minimiutkomst svarar folkpensionssystemet. Genom arbetspensionerna försöker man skapa en garanti för att konsumtionsnivån för försäkrade som förvärvsarbetat inte skall sjunka efter pensioneringen.

Inom folkpensionssystemet intar behovsprövningen en central ställning. Systemets huvud-

funktion, att garantera de försäkrade en viss minimiutkomst, har hittills nöjaktigt kunnat förverkligas endast genom behovsprövning. De behovsprövade pensionsdelarna har sedan mitten av senaste årtionde undergått en snabb förbättring. I samband härmed har folkpensionssystemet blivit allt mera invecklat. Samtidigt har de negativa effekterna av inkomstbindningen framträtt allt tydligare. Pensionstagarna anser sig vara föremål för ett besvärande snokande efter inkomster och tycker sig bli bestraffade för flit och sparsamhet. Speciellt orättvist har man funnit det att även makes inkomst sänker pensionen. Svårigheten att välja mellan två viktiga mål, ett effektivt stödande av pensionstagarna i den sämsta ekonomiska ställningen och förverkligandet av jämlikhet folk-

pensionstagarna emellan, har redan en längre tid framstått som det största problemet vid folkpensionssystemets utbyggande.

Riksdagen har flera gånger påtalat de med behovsprövningen sammanhängande missförhållandena. Pensionärernas organisationer och folkpensionsanstalten har likaså i flera omgångar krävt att inkomstbindningen skall avskaffas och folkpensionssystemet förenklas. Man har framfört att ett minimipensionssystem, där andra än pensionsinkomster inte skulle påverka folkpensionen, borde skapas. Reformen har emellertid fördröjts av behovet av en snabb förbättring av utkomsten för dem som har enbart folkpension att leva på, emedan kostnaderna för en höjning av minimiutkomstnivån efter behovsprövningens slopande skulle stiga till nästan det dubbla.

Regeringen har i enlighet med sitt i regeringsprogrammet uttryckta pensionspolitiska ställningstagande uppgjort en långsiktig totalplan för revidering av folkpensionssystemet, vilken syftar till att lösa de ovan behandlade problemen. Planen, som grundar sig på en reformplan som folkpensionsanstalten lagt fram, innebär ett förverkligande av anstaltens slutliga målsättning. Bland verkställighetsprogrammets delreformer har de som avser att förbättra de mindre bemedlades ställning blivit tidsmässigt prioriterade. Denna prioritering betyder att folkpensionsanstalten kommer att stå inför tekniska svårigheter då programmet skall verkställas, emedan ett stort antal svårskötta undantagsfall kommer att uppstå i pensionsbeståndet i de första verkställighetskedena. Därför är det även ändamålsenligt att planen genomförs på så kort tid som det är möjligt.

Då en minimipension uppställs som mål, blir det fråga om en övergripande ändring av folkpensionssystemet. Den nya grundtanken är, att varje medborgare i samhället har rätt till en minimipension, som är oberoende av andra inkomster eller eventuell förmögenhet.

Planen innebär även en betydande förenkling av hela vårt pensionssystem. Minimipensionskyddet är uppbyggt av en folkpension och en arbetspension, varvid folkpensionssystemets uppgift är att skapa garantier för uppnåendet av en minimipension till fullt belopp. De stadganden som syftar härtill kommer att sammanlänka folkpensionerna och arbetspensionerna med varandra. Samtidigt kommer uppgiftsfördelningen mellan dessa olika pensionssystem att stabiliseras. Folkpensionen och arbetspensionen kommer med större följdriktighet än

hittills att stå för pensionstagarens totala pensionsskydd, som är oberoende av pensionstagarens eller hans makes övriga inkomster efter pensioneringen.

1.1.2. Om bakgrunden till våra pensionssystemens utveckling

Pensionslagarna har i vårt land utgjort partiella lösningar i enlighet med de socialpolitiska mål och ekonomiska förutsättningar som rått för stunden. Med den första folkpensionslagen var det meningen att skapa såväl ett minimiutkomstskydd som ett på intjänade pensioner baserat skydd. Lagen förlorade dock sin betydelse till följd av inflationen efter kriget. I början av år 1957 genomfördes en omfattande reform av folkpensionslagen. Den på intjäningsprincipen baserade pensionen avskaffades och folkpensionen kom nu att bestå av en grunddel, som var lika stor för alla, och en behovsprövad understödsdel.

År 1962 började man på nytt bygga upp ett allmänt system med intjänade pensioner genom att skapa ett arbetspensionssystem. Systemet utvidgades småningom under 1960-talet så, att det till slut omfattade alla förvärvsarbete.

Med det understödstilläggssystem, som infördes år 1966, inleddes en ny period i utvecklingen som syftade till att höja minimiutkomstnivån. Under denna period, som har fortsatt ända till de senaste åren, har en rad separata reformer för förbättrande av de sämst ställda pensionärernas situation genomförts. Förutom understödstillägget tillkom under denna period hjälplöshetstilläggen och bostadsbidraget.

Genom folkpensionsförhöjningarna i början av 1970-talet uppnådde man en situation där de folkpensionstagare, som hade enbart folkpensionen att leva på, fränsett vissa smågrupper, kunde tillförsäkras en konsumtionsnivå som svarade emot det minimiutkomstskydd som man år 1973 hade uppställt som mål. Efter detta har emellertid inflationen, som framför allt inverkat på konsumtionsnivån för dem som har enbart folkpension att leva på, lett till en viss försämring av minimiutkomstskyddet samtidigt som de övriga inkomsttagarkategoriernas realinkomster ökat kraftigt. Under den ekonomiska depression, som rått under de allra senaste åren, har ett indexskydd återigen tillförsäkrat pensionstagarna en förmånligare inkomstutveckling än andra inkomsttagarkategorier.

Inom arbetspensionssystemet har man tack vare nivåhöjningen år 1975 uppnått det ursprungliga målet på 60 procent. Arbetspensionsskyddet kommer att förbättras gradvis. Smånigom kommer det att utgöra en garanti för att pensionstagarna får behålla sin tidigare konsumtionsnivå vid pensioneringen.

1.1.3. Missförhållanden och brister i folkpensioneringen.

Som en följd av den period, under vilken man ensidigt strävade till att förbättra minimiutkomstskyddet, har folkpensionssystemet blivit ett strängt behovsprövat system. Vid tillämpningen av bestämmelserna om inkomstbindning har man varit tvungen att bygga upp ett övervakningssystem, som med sin stränga kontroll av pensionstagares förhållanden och inkomster innebär ett djupt ingripande i pensionstagarens och hans familjs privatliv. Samtidigt har folkpensionssystemet utvecklats till ett komplicerat och svårbemästrat system med negativ inverkan på pensionstagarnas initiativkraft och sparvilja.

En folkpensionstagare har nästan inga möjligheter att på eget initiativ höja sin utkomstnivå i en mera betydande mån. Om en pensionstagare försöker förbättra sin utkomst genom små extrainkomster, leder den nuvarande inkomstbindningen till en snabb minskning av pensionen, i vissa fall till och med till en minskning som motsvarar hela inkomsten. En pensionstagare, vars make förvärsarbetar, har en synnerligen dålig ställning och detsamma gäller pensionstagare med en liten arbetsinkomst. I det förra fallet kan folkpensionsskyddet minska med ett belopp som motsvarar arbetsinkomsten, medan arbetsinkomstbeskattningen och arbetsanskaffningskostnaderna i det senare fallet tillsammans med arbetsinkomstens inverkan på understödsdelen kan leda till en situation, där vederbörande i själva verket inte har någon nytta av förvärsarbetet. Delvis som en följd av den stränga behovsprövningen är pensionsskyddet sålunda allttjämt, den fortgående utbyggnaden av pensionsskyddet till trots, otillräckligt för många pensionstagare, vars pension till största delen består av folkpension.

1.1.4. Den övergripande revideringen av folkpensionssystemet som en del av den allmänna pensionspolitiken.

Regeringen avser att avhjälpa bristerna och missförhållandena i den nuvarande folkpen-

sionssystemet genom en utbyggnad av pensionsystemen så, att varje pensionstagare kan garanteras dels en minimiutkomst i form av pensionsinkomst och dels ett skäligt bibehållande av inkomstnivån efter pensioneringen.

Genom den planerade minimipensionsteformens får i synnerhet mottagare av små ålders-, invaliditets- och arbetslöshetspensioner i enlighet med arbetspensionssystemet, eller sådana som helt faller utanför arbetspensionssystemet, sitt pensionsskydd förbättrat.

Folkpensionssystemet kan inte utbyggas på en gång eller genom lösryckta dellösningar. Därför har en långsiktplan för en övergripande revidering av folkpensionssystemet utarbetats, och de för folkpensionsförbättringar anslagna medlen borde nu systematiskt användas för denna plans förverkligande. Planen innehåller dels en i detalj angiven slutlig målsättning och dels ett verkställighetsprogram med flera olika skeden.

Det främsta syftet med den förestående revideringen av folkpensionssystemet är att skapa ett minimipensionsskydd. Detta skulle man enligt planen uppnå genom att höja pensionerna och smånigom frångå inkomstbindningen, varefter folkpensionen endast skulle påverkas av andra pensionsinkomster. Folkpensionen i det slutliga systemet är en individuell pension, som antingen ensam eller tillsammans med arbetspensionen utgör minimipension. Uppgiftsfördelningen mellan folkpensioneringen och arbetspensioneringen kommer således inte att förändras.

Även om folkpensionen och arbetspensionen efter reformen blir parallella komponenter i det totala pensionsskyddet, skulle de utan vissa ytterligare åtgärder vara försatta i olika ställning från pensionstagarens synpunkt sett, emedan arbetspensionen är skattepliktig och folkpensionen skattefri inkomst. De olika beskattningsgrunderna leder till många missförhållanden och inkonsekvenser. Totalreformen av folkpensionssystemet bör därför även innefatta en reform, varigenom beskattningen förenhetligas samtidigt som arbetsinkomsternas inkomstbindning slopas.

1.1.5. Det slutliga folkpensionssystemet efter revideringen.

Det slutliga målet vid revideringen av folkpensionssystemet är en individuell, icke-behovsprövad pension, vars storlek endast påverkas

av andra pensionsinkomster. Pensionen skulle bestå av en jämnstor basdel, som skulle utgå med samma belopp som den nuvarande folkpensionens grunddel, 169 mark, samt en pensionspåverkad tilläggsdel, som uppstår genom en sammanslagning av understödsdelen och understödstillägget i det nuvarande systemet. Den fulla tilläggsdelen skulle vara av samma storlek som summan av understödsdelen och understödstillägget till en ensamstående person i det nuvarande systemet ökat med 105 mark i månaden. Pensionen skulle härigenom komma att utgöra 878—959 mark i månaden beroende på kommungruppen. Beloppen och kostnadsberäkningarna har angivits enligt indexnivån i mars 1978 och med beaktande av den nuvarande beskattningsgrunden.

Andra pensionsinkomster påverkar tilläggsdelen så, att tilläggsdelen till den del den överstiger inkomstgränsen för rätt till full tilläggsdel minskar med 50 eller 60 procent av beloppet av annan pensionsinkomst. Nedsättningskoefficienten bör fastställas i ett senare skede med beaktande av det slutliga pensionskyddets nivå. Den ovannämnda gränsinkomsten är av samma storlek som gränsinkomsten för rätt till fullt understödstillägg för ensamstående person eller 92 mark i månaden. Tilläggsdelen påverkas av pensionstagarens arbetsförhållanden pensioner och övriga därmed jämförliga förmåner.

Förutom basdel och tilläggsdel utges i folkpension barntillägg, hjälp- och vårdtillägg, hustrutillägg och bostadsbidrag. Barntillägget är av samma typ som i det nuvarande systemet. Hustrutillägget kommer att vara av samma typ som det nuvarande barntillägget, och hustrutillägg utges endast i det fall att modern på grund av småbarnsskötsel eller av annan tvingande orsak inte kan förvärvsarbeta. I fråga om bostadsbidraget kvarstår inkomstbindningen, och bostadsbidrag utges till pensionstagare med högre boendekostnader än normalt.

Familjepensionssystemet utvidgas att omfatta alla änkor i åldern 60—64 år och i samband härmed slopas ålderdomstödssystemet, som förlorat sin ursprungliga betydelse. Familjepensionens tilläggsdel kommer att vara inkomstbunden. Den fulla familjepensionen till änka är av samma storlek som folkpensionen i det slutliga systemet.

Merkostnaderna för den totala revideringen av folkpensionssystemet uppgår sammanlagt till 2 000—2 300 miljoner mark. Den inexacta

uppskattningen beror på att frågan om den ovan avsedda nedsättningskoefficienten och vissa andra med reformen sammanhängande detaljfrågor ännu är öppna. Kostnaderna påverkas även av de skyddsstadganden, som är avsedda att förhindra att pensionskyddet för någon av de nuvarande pensionstagarna försämraras. Hela reformen innebär en stegring av folkpensionsutgifterna med omkring 40 procent, vilket betyder att folkpensionssystemets inkomstunderlag måste justeras. Då pensionsutgifternas ökning redan enligt den nuvarande pensionslagstiftningen ända fram till 1980-talets slut årligen torde överstiga 500 miljoner mark till sitt realvärde, är det klart att det slutliga målet kan uppnås endast om produktionen har en tillräcklig tillväxtförmåga.

Stimuleringsåtgärderna och det faktum att skötseln av arbetslösheten och familjepolitiken nu måste ges företräde inom socialförsäkringssektorn, gör att möjligheterna att under de närmaste åren öka pensionsutgifterna är begränsade. Trots det är det emellertid viktigt att den lag som innehåller de väsentligaste delarna av reformprogrammet blir stiftad redan nu. Endast härigenom kan man skapa en grundval för programmets tekniska framskridande.

1.1.6. Program för totalreformens successiva genomförande.

Om totalrevideringen av folkpensionssystemet genomfördes på en gång, skulle det innebära en alltför stor påfrestning för vår nationalekonomi. Därför har man spjälkt upp reformplanen i flera olika verkställighetsskedet, som kan genomföras allteftersom finansieringsläget det medger. Möjligheterna att genomföra vart och ett verkställighetsskede måste utredas skilt för sig. Tekniskt bildar varje skede en helhet och måste genomföras som en sådan. Regeringen önskar även framhålla, att eventuella folkpensionsförbättringar vid sidan om eller utöver delarna i den här föreslagna totalreformen vore ägnade att försena reformen och försvåra dess genomförande.

Reformen inleds med en höjning av understödstillägget och en revidering av bostadsbidragssystemet. Det successiva slopanget av behovsprövningen inleds med en modifiering av bestämmelserna om hur pensionstagarens och hans makes arbetsinkomster inverkar på understödsdelen och understödstillägget. Samtidigt

förenklas stadgandena rörande folkpensionens bestämmande.

Följande reform är en ny höjning av understödstillägget, införande av totalt privilegium för arbetsinkomster vid folkpensionens bestämmande, en modifiering av behovsprövningen och en sammanslagning av understödsdelen och understödstillägget till en tilläggsdel. Efter detta skiljer man på pensionerna så, att tilläggsdelen inte påverkas av makes inkomst.

I det följande skedet privilegieras andra än pensionsinkomster vid tilläggsdelens bestämmande.

I det sista skedet förenhetligas pensionsbeloppen. Bland annat slopas det stadgande i folkpensionslagen, enligt vilket folkpensionens tilläggsdel inte kan utbetalas till pensionstagare som åtnjuter vård på offentlig anstalt.

1.2. Det första skedet i totalrevideringen av folkpensionssystemet.

Genom föreliggande regeringsproposition genomförs det första skedet i den planerade totalrevideringen av folkpensionssystemet. Det främsta syftet med det första skedet är att förbättra ställningen för pensionstagare med små inkomster och mindre bemedlade pensionstagare, omforma bostadsbidragssystemet och förenkla stadgandena om folkpensionens bestämmande.

1.2.1. Höjning av understödstillägget och modifiering av inkomstbindningen.

Revideringen inleds med en höjning av det fulla understödstilläggets belopp med 46 mark i månaden. Med tanke på den senare sammanslagningen av understödsdelen och understödstillägget skulle stadgandena rörande understödstillägg och bostadsbidrag redan i detta skede åtskiljas och införas i två olika lagar.

Folkpensionens rigorösa inkomstbindning har lett till allt flera missförhållanden. I understödstillägssystemet har den 75-procentiga inkomstbindningen tillsammans med beskattningen lett till att en pensionstagares disponibla inkomst till och med har kunnat minska, om han gjort ett försök att förbättra sin ekonomiska ställning. För avhjälpande av detta missförhållande föreslås en modifiering av understödstilläggets inkomstbindning från nuvarande 75 procent till 70 procent.

De ovan föreslagna förbättringarna av understödstillägssystemet innebär, att understödstillägget för ensamstående pensionstagare skulle stiga med 46—71 mark i månaden beroende på de övriga inkomsterna.

1.2.2. Utvidgning av privilegiet för arbetsinkomst.

Då en pensionstagarfamilj försökt förbättra sin utkomst har det, i synnerhet om detta skett genom att pensionstagaren make börjat förvärvsarbeta, till följd av den kraftiga inkomstbindningen inom folkpensioneringen i många fall lett till att pensionsskyddet försämrats nästan lika mycket som familjens arbetsinkomster ökat. Med anledning härav föreslås en utvidgning av privilegiet för arbetsinkomst med 640 mark i månaden, för understödsdelen till 1 018 mark och för understödstillägget till 640 mark i månaden. Privilegiet skulle gälla ålders-, invaliditets- och arbetslöshetspensionens understödsdel samt understödstillägget till dessa pensioner och det skulle beviljas särskilt åt vardera maken. Dessutom skulle privilegieringen av förvärvsarbetande makes arbetsinkomst utvidgas så, att det nuvarande privilegiet om 355 mark i månaden fördubblades vad såväl understödsdel som understödstillägg beträffar.

För att arbetsinkomstprivilegiet skall kunna utvidgas måste begränsningen avseende det i 30 § 3 mom. folkpensionslagen förutsatta sammanlagda privilegiet för arbetsinkomst, arbetspension och sytning avskaffas, vilket skulle medföra att många pensionstagares disponibla totalinkomst stiger. Utvidgningen av privilegiet för arbetsinkomst skulle dock inte gälla de pensionstagare, vilkas folkpension beviljats med stöd av 22 § 2 mom. folkpensionslagen utan hänsyn till det allmänna invaliditetsbegreppet. Dessa pensionstagares ställning borde utredas särskilt i samband med en översyn av systemet för invaliditetsersättningar.

Vid privilegieringen av arbetsinkomst utgör de fall, där en försäkrad fortsätter att stå i arbetsförhållande efter att ha uppnått pensionsåldern eller skjuter fram tidpunkten för ansökan om arbetspension, ett särskilt problem. Det är inte befogat, att en försäkrad får större folkpension då han arbetar än som pensionerad eller att en försäkrad får full folkpension genom att skjuta fram tidpunkten för ansökan om arbetspension. Folkpensionen borde redan då den beviljas vara av samma storlek som en sådan pen-

sion, vari annan pensionsinkomst beaktats. Det betyder att folkpensionsanstalten har möjlighet att uppskatta beloppet av annan pension i det fall att anstalten inte har tillgång till uppgifter om eller en uppskattning av detta belopp. Ändringen skulle även betyda att behandlingen av ålderdomspensionsärendena blev betydligt snabbare.

1.2.3. Förenklade av understödsdelssystemet.

Enligt planen för folkpensioneringens revidering skulle understödsdelen och understödstillägget sammanslås till en pensionspåverkad tilläggsdel, vars belopp enligt det slutliga systemet endast skulle påverkas av arbetspensioner och inte av andra inkomster eller pensionstagarens familjeförhållanden. För beaktande av familjeförhållandena skulle det finnas ett särskilt hustrutillägg och ett barnstillägg.

Med tanke på den kommande sammanslagningen av understödsdelen och understödstillägget vore det redan i detta skede nödigt att slopa bestämmelsen om att antalet barn inverkar på gränssumman för rätt till understödsdel. Samtidigt skulle den i 28 § 1 mom. folkpensionslagen avsedda hustruförhöjningen avskaffas från understödsdelen, och i stället skulle ett med jämnstort belopp utgående hustrutillägg införas. Den nuvarande hustruförhöjningen är att betrakta som en kvarleva från en tid då man ansåg att hustruns utkomst var beroende av mannens förvärvsinkomster. Hustrutillägg skulle inte kunna utgå enbart på grundvalen av hustrus ålder eller sjukdom, emedan åldern inte i och för sig inverkar på en hustrus utkomst och vid sjukdomsfall är hustru i allmänhet berättigad till dagpenning enligt sjukförsäkringslagen (364/63).

Genom skyddsstadganden skulle man skapa en garanti för att de ovannämnda ändringarna i syfte att förenkla systemet inte i något fall leder till att en pensionstagares pension minskar.

1.2.4. Ersättande av ålderdomsstödssystemet med ett utvidgat familjepensionssystem.

Till följd av tillkomsten av det pensionskydd som familje- och arbetslöshetspensioneringen erbjuder, har ålderdomsstödet förlorat sin ursprungliga betydelse. Ålderdomsstödstagarnas antal uppvisar en kraftig minskning medan de övriga pensionstagarnas antal har ökat. Då huvudparten av ålderdomsstöds-

tagarna dessutom är änkor, för vilka pensionskydd kan ordnas genom det allmänna familjepensionssystemet, är det inte ändamålsenligt att bibehålla denna separata stödform. Därför föreslås att nya ålderdomsstöd inte beviljats efter lagens ikraftträdande. I samband härmed borde familjepensionslagen ändras så, att även barnlös änka kunde få familjepension tills hon fyller 65 år. Till försäkrade med rätt till ålderdomsstöd före lagens ikraftträdande skulle ålderdomsstöd dock utbetalas så länge förutsättningar för förmånens erhållande föreligger. I samma sammanhang borde rätten till familjepension utvidgas så, att familjepension även kunde beviljas åt änkor, som ingått sitt äktenskap med förmånsåldern då han var över 60 men ännu inte 65 år. Ändringen svarar mot arbetspensionslagarnas stadganden.

1.2.5. Revidering av bostadsbidragssystemet.

Meningen är att ändra bostadsbidragssystemet så att bidrag framför allt skulle utges till pensionstagare, vars boendekostnader är större än normalt. En andra målsättning är att omforma systemet med det allmänna bostadsbidragssystemet som förebild. Med hänsyn till att den senare sammanslagningen av understödsdelen och understödstillägget kräver att bostadsbidraget görs till en självständig, från understödstillägget fristående förmån, föreslår regeringen, att en särskild lag om bostadsbidrag för pensionstagare stiftas.

Självriskgränserna i bostadsbidragssystemet har varit oförändrade sedan år 1973, vilket betyder att deras nivå till följd av inflationsutvecklingen sjunkit betydligt. Som en följd härav har sådana pensionstagare, vars förhållandevis små boendekostnader det varit meningen att täcka med andra pensionsdelar, inlemmats i bostadsbidragssystemet. Samtidigt har bostadsbidraget till dem som själva ombesörjt uppvärmningen av sin bostad med beaktande av de faktiska kostnaderna varit relativt sätt mindre än de övriga förmånstagarnas bostadsbidrag. För att bostadsbidragssystemet skall fylla sitt ursprungliga syfte att ge kompensation för överstora boendekostnader och för avhjälpande av missförhållandena i fråga om dem som själva ombesörjer uppvärmningen av sin bostad, borde självrisksystemet revideras. Självriskgränserna eller de så kallade bassjälvriskgränserna, som måste överskridas för att bostadsbidrag skall kunna beviljas, skulle höjas till samma nivå som

i det allmänna bostadsbidragssystemet eller till 85 mark i månaden. För dem som själva ombesörjer bostadens uppvärmning skulle självriskgränserna höjas betydligt mindre, varigenom det ovan omtalade missförhållandet skulle bli delvis avhjälp. Det nya gränsbeloppet för självrisken skulle här vara 25 mark i månaden. Kommungraderingen i fråga om självriskgränserna skulle avskaffas, varigenom systemet skulle närma sig det allmänna bostadsbidragssystemet.

Grunderna för bostadsbidragets bestämmande skulle även med det allmänna bostadsbidragssystemet som förebild ändras så, att bostadsbidragets inkomstberoende skulle ökas genom införande av en så kallad tilläggssjälvriskdel. Folkpensionens understödsdel och understödstillägg skulle betraktas som inkomst vid bostadsbidragets bestämmande. Det bortfallna privilegiet för makes arbetsinkomst skulle ersättas genom en motsvarande höjning av inkomstgränserna. Dessa ändringar, som snarast hänför sig till tekniken för bostadsbidragets uträknande, skulle i praktiken innebära en höjning av inkomstgränserna för rätt till fullt bostadsbidrag. Vidare skulle en höjning av inkomstgränserna genomföras, och bostadsbidragets inkomstbildning skulle modifieras från nuvarande 75 procent till ungefär 72 procent. Det minsta utgående bostadsbidraget skulle höjas till 15 mark i månaden.

Vad boendekostnaderna beträffar ersätts nu förtiden 80 procent av de kostnader som överstiger självriskandelen. Denna procentsats skulle enligt förslaget höjas till 85. Reformen skulle framför allt gagna de pensionstagare, som har höga boendekostnader.

Bostadsbidragssystemet skulle förenklas genom att begränsningen avseende rumsantalet slopades. Enligt de gällande stadgandena kan man vid bestämmandet av bostadsbidrag för exempelvis pensionstagarmakar endast beakta boendekostnaderna för ett rum och kök. En sådan bostad motsvarar inte vad rymligheten beträffar den allmänt accepterade målsättningen. Det kan ofta medföra svårigheter för en pensionstagare att byta bostad och det är oskäligt att kräva att en pensionstagare efter makens död eller då familjens storlek av annan orsak blir mindre, skulle flytta till en mindre bostad, för vilken kostnaderna dessutom kan vara större än för den större bostaden. Fördens skull och med hänsyn till att största delen av bostadsbidragstagarna bor i en bostad med tre eller

färre rum, är det befogat att avskaffa den ifrågavarande begränsningen. I de fall där det är uppenbart att bostaden är större än pensionstagarens och hans familjs behov förutsätter borde till boendekostnaderna vid bostadsbidragets bestämmande emellertid endast hänföras den del, som kan anses vara skälig.

Det numera oskäliga stadgandet om att bostadsbidrag inte utges till den som bor i bostad, som disponeras av anförvant i rätt ned- eller uppstigande led, skulle enligt förslaget upphävas. Stadgandet har tillkommit för att den del av kostnaderna, som i ett dylikt fall skulle påföras pensionstagaren, i allmänhet skulle stanna under självriskgränsen. Till följd av boendekostnadernas allmänna stegring har läget emellertid förändrats och därför borde stadgandet upphävas.

För att bostadsbidragssystemet i enlighet med den ursprungliga målsättningen endast skall ge ersättning för boendekostnader, som överstiger det normala, borde grunderna för bostadsbidragets bestämmande bindas vid levnadskostnadsindex. Dessutom skulle bostadsbidraget enligt förslaget justeras med högst två års intervaller att motsvara de faktiska inkomsterna och boendekostnaderna vid justeringstidpunkten, såvida inte grunderna för bostadsbidragets bestämmande därförinnan undergått förändring som kräver en justering.

Höjningen av självriskgränserna och vissa andra ändringar av grunderna för bostadsbidragets bestämmande har planerats så, att de tillsammans med höjningen av understödstillägget i allmänhet leder till en höjning av bostadsbidragstagarens totalpension. En eventuell försämring av förmånerna skulle även förhindras genom ett särskilt skyddsstadgande.

1.3. Ändringar av arbetspensionslagarna, vilka hänför sig till första skedet av totalrevideringen av folkpensionssystemet.

Till följd av att arbetspensionernas betydelse i samband med arbetsinkomsternas prioritering betonas vid beräkandet av folkpensionens belopp, blir det av allt centralare betydelse att uppgifterna om arbetspensionerna står till buds så snabbt som möjligt. På grund härav föreslås att ändringar, som möjliggör uträknandet av ålderdomspensioner på förhand, måtte vidtagas i lagen om pension för arbetstagare (395/61), lagen om pension för arbetstagare i kortvariga

arbetsförhållanden (134/62), lagen om pension för lantbruksföretagare (467/69) och lagen om pension för företagare (468/69). Dessutom har man för avsikt att omedelbart utreda huruvida det i fråga om de pensioner, vilka bestämmes i enlighet med offentligrättsliga pensionslagar, är möjligt att övergå till samma beräkningsförfarande.

För att arbetspensionens belopp skulle kunna beräknas och meddelas till folkpensionsanstalten innan pensionsåldern inträffar, borde de sista uppgifterna om inkomsterna före pensionsåldern lämnas obeaktade. Syftet är att ändra arbetspensionernas beräkningsförfarande så, att ändringar i de ikraftvarande stadgandena angående erhållandet av pension inte företas.

För uppnående av nämnda syfte föreslås att samma beräkningsförfarande som förekommer vid invalidpensionen skulle tillämpas vid bestämmandet av ålderspensionen. Enligt propositionen skulle uppgifterna om arbetsförhållandet inte följas ända till pensionsåldern, utan de skulle beaktas enbart till och med utgången av det år, under vilket arbetstagaren fyller 63 år. Den kvarstående tiden till pensionsåldern skulle beaktas såsom kommande tjänstgöringstid som om arbetstagaren skulle bli arbetsoförmögen den sista dagen under det år då han fyller 63 år. Sistnämnda beräkningssätt förutsätter dock att arbetstagaren haft ett arbetsförhållande som faller under lagen om pension för arbetstagare i sammanlagt minst fyra månader under det år då han fyllt 63 år.

Pension bildas inte särskilt av de arbetsförhållanden, vilka begynner efter uppnåendet av 63 års ålder, eftersom ovannämnda kommande tid täcker denna del av pensionen. I sådana fall då rättighet till kommande tid inte uppstår, sker en liten förlust i pensionsskyddet jämfört med det gällande systemet. Däremot kommer

ändringen att inverka förhöjande på pensionskyddet i sådana fall då den kommande tiden beräknas såsom till pension berättigande, men arbetsförhållandet inte fortgår ända till pensionsåldern. Dessa fall är sällsynta i båda riktningarna och till sin betydelse ringa.

Ändringen av beräkningsförfarandet beträffande ålderdomspension medför även ett behov av att precisera och förenhetliga samordningsstadgandena. För att arbetspensionens samordnande belopp skulle kunna meddelas till folkpensionsanstalten redan då ålderdomspensionen enligt folkpensionslagen begynner, föreslås, att samordningen av arbetspensionen förrättas då arbetstagaren uppnår pensionsåldern även i det fall att han uppskjuter sin pensionering till en senare tidpunkt.

2. Propositionens ekonomiska inverknings.

Genomförandet av folkpensionsreformens första skede skulle år 1980 åsamka folkpensionsanstalten merkostnader om uppskattningsvis 447 miljoner mark. Den till reformens första skede anslutna utvidgningen av arbetsinkomsternas prioritering först från ingången av år 1982 skulle skänka de årliga merkostnaderna under år 1980 till cirka 295 miljoner mark. År 1982 skulle merkostnaderna för reformen uppgå till 411 miljoner mark.

Trygghandet av de ekonomiska möjligheter som hänför sig till förverkligandet av reformens första skede förutsätter, att försäkrads folkpensionspremie och arbetsgivares folkpensionsavgift under åren 1979—80 dimensioneras så, att reformen kan finansieras med pensionsfondens medel.

DETALJERAD MOTIVERING.

1. Motivering av lagarna.

1.1. Folkpensionslagen.

6 och 20 §§. Då i folkpension enligt lagförslaget inte längre skulle utges ålderdomsstöd,

skulle omnämmandet av denna förmån utgå i dessa paragrafer.

21 §. Paragrafen skulle ändras så, att där skulle uppräknas de i folkpensionen ingående förmånerna. Bestämmelsen om invalidpensionen skulle flyttas från denna paragraf till

27 §, som berör utgivande av understödsdel, där det skulle utgöra ett nytt 8 mom.

22 b §. En ny definition på anstaltsvård skulle inrymmas i paragrafen. I sak skulle stadgandets innehåll vara oförändrat.

27 §. Det ovan i samband med redogörelsen för 21 § nämnda tillägget skulle införas i paragrafen.

28 §. Förutsättningarna för utfående av hustrutillägg skulle anges i paragrafen. Hustrutillägget skulle utgöra ett särskilt tillägg. Då antalet barn inte mera skulle påverka understödsdelen, skulle paragrafens 2 mom. upphävas.

29 §. Paragrafens 3 mom. skulle upphävas till följd av ålderdomsstödets indragning.

30 §. Det i denna paragraf definierade årsinkomstbegreppet skulle ändras så, att privilegiet för pensionstagarens och hans makes arbetsinkomst skulle utökas. Detta skulle inte gälla pensionstagare, som beviljats invaliditetspension med stöd av 22 § 2 mom. folkpensionslagen. Begränsningen avseende det sammanlagda privilegiet för arbetsinkomst, sytning och arbetspension skulle avskaffas.

30 a §. Paragrafens 1 mom. skulle preciseras till följd av lagen om frontmannapension (119/77). Paragrafens 2 mom. skulle upphävas, emedan det däri ingående stadgandet om privilegiering av makes arbetsinkomst skulle införas i lagförslagets 30 §.

30 b §. Paragrafen skulle innehålla en definition av försörjningsförhållande, som ger rätt till barn tillägg. Definitionen skulle vara av samma innebörd som enligt den gällande folkpensionslagen.

30 c—35 §§. I dessa stadganden skulle vissa ändringar av teknisk natur göras.

41 §. Hustrutillägg skulle enligt förslaget även utges till pensionstagare, som bor utomlands.

62 §. Folkpensionsanstaltens andel av kostnaderna för understödsdelarna föreslås höjd till 68 % i stället för den nuvarande 66 %.

69 §. Enligt förslaget skall socialnämnden anmäla om pensionstagares intagning i anstaltsvård.

83 §. Enligt förslaget skulle vårdanstalterna genom förordning kunna åläggas att anmäla om pensionstagares intagning i anstaltsvård.

88 a §. Ordalydelsen skulle förtydligas i paragrafens 1 och 2 mom. Sakligt sett skulle återindrivningsstadgandet förbli oförändrat. Hänvisningen till lagen om understödstillägg och bostadsbidrag skulle utgå såsom varande onödig.

1.2. Familjepensionslagen.

1—8 §§. Paragrafernas ordalydelse skulle preciseras i fråga om förmånerna och förutsättningarna för deras utfående.

9—9 b §§. De gällande stadgandena om utgivande av familjepension skulle preciseras genom införande av beteckningarna begynnelsepension och fortsättningspension. Som en saklig ändring föreslås till följd av ålderdomsstödssystemets slopande en höjning av den övre åldersgränsen för erhållande av änkepension till 65 år.

11—18 §§. Vissa preciseringar av ordalydelsen och hänvisningsstadgandena skulle införas i paragraferna.

1.3. Lagen om understödstillägg.

1—6 §§. Understödstillägget skulle alltså utgöra ett tillägg till folkpensionen. För makar skulle ett gemensamt understödstillägg, varav hälften skulle utbetalas till vardera maken, fastställas. Grunderna för utfående av understödstillägg skulle förmildras så, att den i 4 § angivna inkomstbindningsprocenten skulle sänkas från 75 procent till 70 procent. I lagens 6 § ingår ett stadgande om det fall där maken uppbär frontmannapension.

7 §. Begreppet årsinkomst som inverkar på understödstillägget skulle ändras genom att en del av pensionstagarens och hans makes arbetsinkomst skulle bli privilegierad. Dessutom skulle privilegiet för icke-folkpensionerad makes arbetsinkomst utökas. Det sistnämnda skulle inte gälla pensionstagare, som beviljats invaliditetspension med stöd av 22 § 2 mom. folkpensionslagen.

8—11 §§. Paragrafernas innehåll motsvarar de i den gällande lagstiftningen omfattade principerna rörande understödstillägget.

12—16 §§. Paragraferna skulle innehålla stadganden om understödstilläggets finansiering och vissa andra tekniska förfaringsätt.

1.4. Lagen om bostadsbidrag för pensionstagare.

1 §. Bostadsbidrag skulle utges till tagare av folkpension, frontmannapension och familjepension, dock inte till pensionstagare som uppbär allmänt bostadsbidrag.

2 §. Paragrafen skulle innehålla en definition av begreppet boendekostnader.

3—5 §§. I paragraferna anges förutsättningarna för utfående av bostadsbidrag. Bostadsbidraget skulle utgöra 85 procent av de kostnader, som överstiger självriskandelen. Självriskandelen skulle bestå av en bassjälvriskdel och en tilläggsjälvriskdel.

6 §. I paragrafen anges den årsinkomst, på grundvalen varav tilläggsjälvriskdelens storlek skulle fastslås. Pensioner och motsvarande ersättningar och prestationer skulle beaktas till sitt faktiska belopp.

7 §. Paragrafen innehåller ett stadgande om utgivande av bostadsbidrag till pensionstagare, som åtnjuter anstaltsvård.

8 §. Paragrafen skulle enligt förslaget innehålla ett stadgande om förfarandet vid justering av bostadsbidrag.

9—15 §§. Paragraferna skulle innehålla till bostadsbidragssystemets verkställighet anslutna tekniska stadganden av samma innehåll som i den gällande lagstiftningen.

1.5. Lagen om pension för arbetstagare.

1 §. Till paragrafens 1 mom. 1 punkten fogas ett omnämmande angående lagens begränsade tillämpning på arbetsförhållande, som begynt efter det kalenderår, under vilket arbetstagaren fyllt 63 år.

5 §. Tekniken angående uträkningen av en förtida ålderspension ingår i denna paragraf. Ålderspensionen uträknas enligt principerna angående invalidpension.

5 b §. Ett stadgande enligt vilket invalidpension och ålderspension uträknas på ett fullständigt kongruent sätt, om invaliditeten begynner efter att arbetstagaren fyllt 63 år, ingår i paragrafens 2 mom.

6 §. Stadgandets 3 mom. inrymmer förutsättningarna för uträknandet av kommande arbetshållanden.

8 §. Till 1 momentet i paragrafen har fogats ett stadgande, som möjliggör samordning vid 65 års ålder, ehuru arbetstagaren skulle uppskjuta pensioneringen till en senare tidpunkt. 7 momentet i samma paragraf har ändrats sålunda, att beloppet av folkpension, som skall beaktas vid samordningen, inom ramen för det nya beräkningsförfarandet skulle bestämmas enligt en nivå, som tidsmässigt ligger så nära pensionsfallet som möjligt.

8 a §. Då samordning ånyo är möjlig, skulle åtgärden i sig enligt det tillägg, som gjorts i paragrafens 2 moment, inte få inverka nedsättande på den totala ersättningen, som utbetalas till pensionstagaren, ehuru samordningen skulle ändra förhållandet mellan de olika delarna av den totala ersättningen.

12 §. Stadgandena angående pensionsanstaltens ömsesidiga pensionsansvar har preciserats så att de motsvarar det i propositionen förefintliga nya förfarings sättet vid uträkningen.

1.6. Lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden.

5 §. Stadgandet innehåller en definition av den förtida beräkningen av ålderspensionen beträffande sagda lag.

1.7. Lagen om pension för lantbruksföretagare.

1 §. I stadgandet ingår ett omnämmande angående en begränsad tillämpning av lagen på sådan företagareverksamhet, som begynner efter att lantbruksföretagaren fyllt 63 år.

8 §. Till paragrafens 6 mom. har fogats ett stadgande, enligt vilket arbetsinkomsten kan justeras vid en förestående pensionsålder endast om pensionstagaren inte längre fyller förutsättningarna för tillämpandet av lagen.

1.8. Lagen om pension för företagare.

1 §. I paragrafen ingår ett omnämmande angående en begränsad tillämpning av lagen på företagareverksamhet som begynner efter att företagaren fyllt 63 år.

7 §. Till paragrafens 2 mom. har fogats ett tillägg enligt vilket arbetsinkomsten för en företagare som närmar sig pensionsåldern kan justeras endast om han inte uppfyller förutsättningarna för tillämpandet av lagen.

2. Närmare stadganden och bestämmelser.

Förordningar om verkställigheten av lagen om understödstillägg och lagen om bostadsbidrag för pensionstagare skulle utarbetas senare.

3. Ikraftträdande.

Det första skedet av folkpensionsreformen och därtill anslutna lagändringar skulle träda i kraft vid ingången av januari 1980, likväl så, att den utvidgning av arbetsinkomsternas prioritering, som hänför sig till detta skede, skulle genomföras räknat från ingången av år 1982. Sedan de i lagförslaget ingående lagarna blivit godkända torde de tekniska åtgärderna och anordningar som föranleds av deras förverkligande taga ett år i anspråk. Vad lagen om understödstillägg och lagen om bostadsbidrag för pensionstagare beträffar skulle angående deras ikraftträdande en särskild lag om införande av dessa lagar stiftas.

Då de nya stadgandena träder i kraft skulle understödsdel, understödstillägg och bostadsbidrag, som beviljats tidigare, omvandlas i enlighet med stadgandena i detta lagförslag. Om granskningen skulle medföra minskning av en förmån, skulle pensionen dock utgå med det tidigare beloppet. Ålderdomsstöd skulle utges i enlighet med de tidigare stadgandena till försäkrad, som har rätt till ålderdomsstöd för månaden närmast före månaden för lagens ikraftträdande.

Med stöd av vad ovan anförts förelägges Riksdagen till antagande följande lagförslag:

1.

Lag**Om ändring av folkpensionslagen.**

I enlighet med riksdagens beslut
 upphäves 29 § 3 mom. folkpensionslagen av den 8 juni 1956 (347/56), sådant sagda lagrum lyder i lag av den 31 december 1974 (1094/74),
 ändras 6 § 1 mom. 4 punkten, 20 och 21 §§, 22 b § 3 mom., 28, 30 och 30 a §§, 30 b § 1 mom., 30 c § 1 mom., 32 §, 35 § 3 mom., 41 § 1 mom., 62 § 1 mom., 69 § 2 mom. och 88 a §,
 av dessa lagrum 6 § 1 mom. 4 punkten, 20 § och 35 § 3 mom. sådana de lyder i lag av den 18 juni 1971 (499/71), 21 § sådan den lyder ändrad genom lagar av den 28 juni 1963 och den 4 januari 1974 (349/63 och 8/74) samt genom nämnda lag av den 31 december 1974, 22 b § 3 mom. sådant det lyder i nämnda lag av den 28 juni 1963, 28 §, 30 b § 1 mom. och 41 § 1 mom. sådana de lyder i nämnda lag av den 4 januari 1974, 30 § sådan den lyder ändrad genom lagar av den 20 maj 1966, den 14 juli 1969, den 23 april 1971, den 3 december 1971, den 4 januari 1974 och den 20 september 1974 (295/66, 472/69, 295/71, 832/71, 20/74 och 753/74) samt genom nämnda lag av den 31 december 1974, 30 a § sådan den lyder ändrad genom nämnda lagar av den 23 april 1971 och den 31 december 1974, 30 c § 1 mom. sådant det lyder i nämnda lag av den 20 september 1974, 32 § sådan den lyder delvis ändrad genom nämnda lag av den 31 december 1974, 62 § 1 mom. sådant det lyder i lag av den 4 december 1970 (741/70) och 88 a § sådan den lyder ändrad genom lagar av den 30 december 1965 och den 4 juli 1969 (705/65 och 448/69), samt fogas till 27 §, sådan den lyder delvis ändrad genom lagar av den 4 november 1960 och den 12 januari 1973 (466/60 och 8/73), ett nytt 8 mom. samt till 83 § ett nytt 6 mom., som följer:

6 §.

Försäkringspremie påföres icke försäkrad:

4) som under inkomståret eller del därav åtnjutit arbetslöshetspension; eller

20 §.

I folkpension erlägges:

1) ålderdomspension till försäkrad som fyllt 65 år;

2) invaliditetspension till arbetsoförmögen försäkrad, som icke fyllt 65 år, i fall som avses i 22 §; eller

3) arbetslöshetspension i fall som avses i 22 c § till långvarigt arbetslös försäkrad som fyllt 60 men icke 65 år och som icke åtnjuter invaliditetspension.

21 §.

Folkpension består av en grunddel och enligt nedan stadgade förutsättningar av understödsdel, barntillägg, hustrutillägg samt hjälptillägg eller vårdtillägg.

22 b §.

Hjelptillägg och vårdtillägg erläggas icke till pensionstagare, som åtnjuter fortsatt anstaltsvård eller därmed jämförlig vård. Med anstaltsvård eller därmed jämförlig vård avses vård innefattande underhåll i statens, kommuns eller kommunalförbunds sjukhus eller inrättning eller i de i förordning föreskrivna fallen i annan vårdanstalt, för vars kostnader användas offentliga medel, ävensom annorstädes meddelad vård, vari pensionstagare på åtgärd av kommun eller ovan avsett sjukhus och på dess bekostnad placerats.

27 §.

Pensionens understödsdel erlägges icke åt försäkrad, som uppbar invalidpenning.

28 §.

Erhåller av makar endast mannen pension och hustrun på grund av att hon omhänderhar vården av familjens små barn eller av annat synnerligen tvingande, bestående skäl, vilket icke beror av hennes hälsotillstånd, icke kan anses äga möjlighet att förskaffa sig inkomst genom arbete för egen eller annans räkning, erlägges till pensionen hustrutillägg, vilket utgör 1 848 mark om året.

30 §.

Med årsinkomst, på grund varav rätt till pensions understödsdel fastställs, avses den verkliga inkomst, som försäkrad eller, om han är gift, makarna enligt skälig uppskattning kan förutsättas fortgående årligen åtnjuta, ökad med tiondedelen av det belopp, varmed värdet av den försäkrades egendom överstiger 113 250 mark eller varmed värdet av makarnas egendom överstiger 167 610 mark.

Utän hinder av vad i 1 mom. är stadgat skall såsom årsinkomst för försäkrad som fyllt 65 år räknas honom på grund av arbets- eller tjänsteförhållande eller företagarkerksamhet tillkommande pension före dess beviljande till det belopp, varmed den skulle utgå, om den försäkrade hade gått i pension omedelbart efter att ha fyllt 65 år. Beaktas likväl även pensionstid efter uppnåendet av 65 års ålder såsom intjäningstid för sådan pension, skall pensionen före dess beviljande räknas såsom årsinkomst till det belopp, varmed den skulle utgå, om den försäkrade ginge i pension efter att ha fyllt 67 år. Räknat från beviljandet av sistnämnda pension, skall därpå, samt på sådan ålderdomspension, som försäkrad erhållit innan han fyllt 65 år, 1 mom. äga tillämpning. Likaså skall 1 mom. äga tillämpning i fråga om sådan på frivillig pensionsanordning grundad pension, som icke registrerats i enlighet med 11 § 1 mom. lagen om pension för arbetstagare (395/61), räknat från pensionens beviljande. Har försäkrad arbetsinkomst, skall på här ovan angivet sätt bestämd, ännu icke beviljad pension avdras från densamma.

Har försäkrad omedelbart före beviljandet av understödsdelen erhållit sådant understöds-

tillägg eller bostadsbidrag till folkpensionen eller sådan familjepension eller frontmannapension, vid fastställandet av vars storlek såsom årsinkomst antingen helt eller delvis beaktats enligt i annan lag eller förordning stadgad eller på offentlig pensionsstadga grundad pension eller en motsvarande fortlöpande prestation eller ersättning, eller erhåller försäkrads make sådan folkpension eller frontmannapension, uppskattas sagda förmån, vid fastställandet av årsinkomsten i enlighet med den föregående uppskattningstidpunkten, såvida ingen ändring skett i bestämmelsegrunderna, likväl med beaktande av vad av folkpensionernas indexbundenhet följer. Grunden för förmånens bestämmande anses icke ha förändrats med anledning av att arbetslöshetspension ändrats till invaliditetspension eller någondera av dessa pensioner ändrats till ålderdomspension, om icke grunderna för pensionens belopp förändrats av denna orsak.

Såsom årsinkomst räknas likväl icke:

- 1) folkpension jämte eventuella tillägg;
- 2) frontmannapension i enlighet med lagen om frontmannapension (119/77) jämte eventuella tillägg, ej heller fronttillägg;
- 3) ersättningar i enlighet med lagen om skada, ådragen i militärtjänst (404/48), extra krigspensioner, ej heller frontmannapensioner;
- 4) barnbidrag;
- 5) ur statens eller kommuns medel erlagt bostadsbidrag;
- 6) förmån av för eget bruk använd bostad;
- 7) socialhjälp;
- 8) underhåll på grund av underhållsskyldighet till följd av äktenskap, i lagen om underhåll för barn (704/75) stadgat underhållsbidrag, ej heller frivilligt underhåll eller understöd på grund av släktskaps- eller svägerskapsförhållande eller av annan med sådant förhållande jämförlig orsak, till den del dess belopp tillsammans med övriga inkomster, icke nämnvärt överstiger beloppet av det underhåll, som jämlikt lagen om socialhjälp (116/56) skall erläggas åt anhörig;
- 9) underhåll enligt 5 § lagen om socialhjälp, ej heller av arbetsgivare åt sådan arbetstagare, som icke är berättigad till i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare avsedd; på arbets- eller tjänsteförhållande grundad pension, fri-

villigt bekostat eller utgivet underhåll till den del detta icke överstiger beloppet av i 27 § 3 mom. denna lag avsedda inkomsträns;

10) i lagen om avträdelsevederlag (19/74) avsett avträdelsevederlag, ej heller i lagen om avträdelsepension (16/74) avsedd avträdelsepension;

11) pension (syntning), varom avtalats i samband med överlåtelse av fastighet, ej heller underhåll, som förvärvare av fastighet utan avtal erlägger till överlåtaren eller dennes make, likväl sålunda, att såvida icke försäkrads eller hans makes folkpension utan avbrott fortlöpt räknat från en tidpunkt som föregått den 1 juli 1975, lämnas ovannämnda pension eller underhåll utan beaktande endast till den del dess belopp tillsammans med i 14 punkten avsedda pensioner, utan den i 6 punkten avsedda förmånen, icke överstiger 4 530 mark, räknat för vardera maken särskilt för sig;

12) ålders- eller invalidpension, som grundar sig på före den 1 juli 1975 inträffat pensionsfall och som utgår i enlighet med de i lagen om pension för arbetstagare, lagen om pension för lantbruksföretagare (467/69) eller lagen om pension för företagare (468/69) fastställda minimivillkoren, ej heller med stöd av lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/62) eller lagen om sjömanspensioner (72/56) beviljad ålders- eller invalidpension;

13) av ålders- eller invalidpensioner, som grundar sig på före den 1 juli 1975 inträffat pensionsfall och som avses i 8 § 4 mom. 3—9 punkterna lagen om pension för arbetstagare, ett belopp, som för varje pension utgör 1/9 procent av den pensionsgrundande lönen för varje månad, som beaktats vid fastställandet av pensionen, dock icke flera än 360 månader;

14) ålders- eller invalidpension, som grundar sig på efter den 30 juni 1975 inträffat pensionsfall och beviljats enligt i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare avsedd lag, pensionsstadga eller pensionsreglemente eller enligt lagen om sjömanspensioner, till den del dessa pensioners sammanlagda belopp icke överstiger 4 530 mark, räknat för vardera maken särskilt för sig;

15) arbetsinkomst i annat än i 16 punkten avsett fall till den del den icke överstiger 12 210 mark, räknat för vardera maken särskilt

för sig, ej heller arbetsinkomst för make, som icke erhåller folkpension eller frontmannapension, till den del den icke överstiger 20 730 mark;

16) arbetsinkomst för sådan person, som erhåller invaliditetspension med stöd av 22 § 2 mom., ej heller arbetsinkomst för sådan persons make, som åtnjuter frontmannapension, till den del arbetsinkomsten, räknad för vardera maken särskilt för sig, ej överstiger 4 530 mark, ej heller arbetsinkomst för make till mottagare av sagda invaliditetspension till den del densamma ej överstiger 8 790 mark, om maken icke åtnjuter folkpension, eller ock 12 210 mark, om maken erhåller folkpension beviljad med stöd av annat än ovannämnda lagrum; ej heller

17) barn tillägg till pension enligt i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare avsedd lag, pensionsstadga eller pensionsreglemente, samt barn tillägg till pension enligt lagen om sjömanspensioner.

Vid tillämpning av 4 mom. 11—14 punkterna jämställas arbetslöshets- och generationsväxlingspension med ålderdoms- och invaliditetspension.

Vad i denna paragraf avses med arbetsinkomst stadgas i förordning.

30 a §.

Har pensionstagares make beviljats frontmannapension, gäller i fråga om understödsdelen i tillämpliga delar vad i denna lags 27 § 2 mom. är stadgat.

30 b §.

Hör försäkrads barn, som är under 16 år, till samma hushåll som den försäkrade eller drager den försäkrade eller hans i samma hushåll boende make på annat sätt försorg om barnets utkomst, utgår pensionen med barn tillägg, vars belopp för varje ovan avsett barn utgör 20 procent av det sammanlagda beloppet av grunddelen och den i enlighet med den jämlikt 2 och 3 mom. bestämda kommungruppen utgående fulla understödsdelen till ensamstående person.

30 c §.

Ovan i 30 § 4 mom. 12, 13 och 14 punkterna avsett pensionsfall anses ha inträffat:

1) då försäkrad uppnått till erhållande av pension berättigande pensionsålder;

2) då försäkrad blivit i till erhållande av pension berättigande grad arbetsförmögen;

3) då för försäkrad av arbetskraftsmyndighet första gången utfärdats till arbetslöshetspension berättigande intyg; eller

4) då överlåtelse av bruksenhet för erhållande av generationsväxlingspension skett eller i 6 g § lagen om pension för lantbruksföretagare avsett villkorligt beslut om beviljande av generationsväxlingspension meddelats.

32 §.

Har i pensionstagares ekonomiska förhållanden sådan förändring av grundläggande natur ägt rum, som har en betydande inverkan på understödsdelens belopp, skall understödsdelen till sitt belopp i motsvarande mån rättas eller ock indragas. Genom förordning stadgas närmare vad som avses med en ändring av grundläggande natur.

På basen av pensionstagarens ansökan rättas understödsdelen till sitt belopp, om en sådan väsentlig förändring i hans ekonomiska förhållanden ägt rum, att den inverkar förhöjande därpå. Genom förordning stadgas under vilka förutsättningar pensionsanstalten kan höja understödsdelen utan ansökan.

Har vid fastställandet av understödsdelen såsom årsinkomst beaktats enligt i annan lag eller förordning stadgad eller på offentlig pensionsstadga grundad pension eller en motsvarande fortlöpande prestation eller ersättning, uppskattas denna förmån, såvida ingen ändring skett i bestämmelsegrunderna, vid ett nytt fastställande av årsinkomsten likväl i enlighet med den föregående uppskattningstidpunkten till övriga delar än att därvid beaktas vad av folkpensionernas indexbundenhet följer.

Förändras pensionstagares familjeförhållanden, skall understödsdelen till sitt belopp i motsvarande mån rättas eller understödsdelen indragas.

Har pensionstagare under ett år utan avbrott bott i kommun eller kommuner, hörande till en dyrare i 27 § avsedd kommungrupp än den kommun, enligt vilken hans pensions understödsdel utgår, höjes understödsdelen, räknat från början av följande, i 38 § 2 mom. avsedda pensionsperiod så, att den överensstämmer med

understödsdelen för den kommungrupp, till vilken den kommun hör, där han då är bosatt. På motsvarande sätt nedsättes understödsdelen, om pensionstagaren bott ett år i kommun eller kommuner, tillhörande en billigare kommungrupp.

35 §.

Åt mottagare av invaliditets- och arbetslöshetspension utbetalas ålderdomspension utan ansökan från ingången av den månad, som närmast följer efter den, under vilken han fyllt 65 år.

41 §.

Utbetalningen av pension till pensionstagare, som vistas utomlands, inställes, då pension erlagts under ett år från utgången av den pensionsperiod, under vilken pensionstagaren lämnat landet. Finnes godtagbart skäl till pensionstagarens vistelse utomlands, kan förordnas, att pensionens grunddel och, om synnerliga skäl tala därför, jämväl pensionens understödsdel samt till pensionen hörande barntillägg, hustrutillägg samt hjälptillägg eller vårdtillägg även därefter utgå för viss tid åt gången.

62 §.

Staten, kommunerna och pensionsanstalten ansvara för var sin andel av kostnaderna för pensionernas understödsdelar. Kommuns andel bestämmes enligt den bärkraftsklass den med stöd av lagen om bärkraftsklassificering av kommunerna (665/67) tillhör, och utgör i

1 klassen	7.5 procent
2 ”	10.6 ”
3 ”	13.3 ”
4 ”	16.0 ”
5 ”	18.7 ”
6 ”	21.4 ”
7 ”	24.1 ”
8 ”	26.8 ”
9 ”	29.5 ”
10 ”	32.6 ”

av kommunens kostnadsandelsgrund, beräknad på sätt som i 2 mom. anges, likväl så, att andelen dividerad med det antal skattören som påförts vid den föregående år verkställda kom-

munalbeskattningen, icke överstiger av statsrådet fastställt maximibelopp. Pensionsanstaltens andel i kostnaderna är 68 procent av det sammanlagda beloppet erlagda understödsdelar, medan staten svarar för återstoden av kostnaderna för understödsdelarna.

69 §.

Socialnämnden skall underrätta lokalbyrån om de fall, då enligt dess mening pension borde beviljas, rättas eller indragas eller då utbetalning av pension till pensionstagaren själv icke är ändamålsenligt. Socialnämnden skall även underrätta lokalbyrån om placering av pensionstagare, som uppbär hjälp- eller vårdtillägg, i vård som avses i 22 b § 3 mom.

83 §.

Genom förordning kan bestämmas att ovan i 22 b § 3 mom. avsedd vårdanstalt är skyldig att underrätta om pensionstagares intagning i anstaltsvård eller om dennes placering i annan vård på anstaltens bekostnad.

88 a §.

Har mottagare av pension eller annan förmån eller hans företrädare försummat honom åliggande anmälningsskyldighet eller lämnat oriktiga uppgifter och härigenom uppburit förmån enligt denna lag utan grund eller till för stort belopp eller har förmån enligt denna lag eljest utgått utan grund eller till för stort belopp, skall det överbetalda beloppet återindrivas. Om beloppet är ringa och även eljest om dess beviljande eller utbetalning icke bör anses ha föranletts av svikligt förfarande eller grovt vållande från försäkrades eller hans företrädares sida, må dock avstås från återindrivningsåtgärder.

Belopp som skall återindrivas må kvittas mot försäkrad senare tillkommande pensionsbelopp.

Pensionsanstaltens eller prövningsnämndens laga kraft vunna beslut angående återdrivning och försäkringsdomstolens i sådant ärende givna utslag må verkställas såsom laga kraft vunnna dom.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980. Tidigare beviljade ålderdoms-, invaliditets-

och arbetslöshetspensioners understödsdelar justeras att räknat från den 1 januari 1980 överensstämma med de nya stadgandena. Före år 1982 tillämpas likväl såsom i 30 § 4 mom. 15 och 16 punkterna avsedda markbelopp i stället för 12 210 och 20 730 mark, 4 530 och 13 050 mark. Genom förordning kan likväl bestämmas att de förnämnda markbeloppen tillämpas redan före år 1982.

I stället för tidigare i enlighet med 28 § 1 mom. medgiven förhöjning av understödsdelen utgår hustrutillägg enligt denna lag. Har pensionstagare likväl icke rätt till hustrutillägg enligt denna lag, utges till honom i hustruförhöjning hustrutilläggets belopp så länge hans rätt i enlighet med de tidigare stadgandena rörande sagda förhöjning utan tillämpning av 32 § skulle ha fortgått utan nytt beslut av pensionsanstalten.

Blir understödsdelen tillsammans med hustrutillägg eller i 3 mom. avsedd hustruförhöjning mindre än enligt den tidigare lagen utan tillämpning av den tidigare lagens 28 § 2 mom. utgiven understödsdel, fogas skillnaden till hustrutillägget eller hustruförhöjningen.

Blir understödsdelen mindre än enligt den tidigare lagen utan tillämpning av den tidigare lagens 28 § 1 mom. utgiven understödsdel, fogas skillnaden till barntillägget.

Blir understödsdelen tillsammans med hustrutillägg eller hustruförhöjning mindre än enligt den tidigare lagen med tillämpning av den tidigare lagens 28 § 1 mom. och 2 mom. utgiven understödsdel, fogas skillnaden till hustrutillägget eller hustruförhöjningen samt till barntillägget.

Vid tillämpning av 5 och 6 mom. i detta ikraftträdelsestadgande delas skillnaden jämnt mellan barntilläggen eller mellan dessa och hustrutillägget eller hustruförhöjningen.

Från förhöjningen av understödsdelen, vilken grundar sig på ändringen av i 2 mom. av detta ikraftträdelsestadgande avsedda markbelopp, avdrages i 4—6 mom. av detta ikraftträdelsestadgande avsedd skillnad.

Till försäkrad som har rätt till ålderdomsstöd för månaden före denna lags ikraftträdande utges ålderdomsstöd alltjämt i enlighet med tidigare stadganden. Försäkrad, som under inkomståret eller del därav uppburit ålderdomsstöd, påföres icke försäkringspremie. Ålderdomsstöd indrages, om den försäkrade beviljas änke-

pension enligt familjepensionslagen (38/69). Har ålderdomsstöd utgått för samma tid för vilken den försäkrade utfått pension enligt familjepensionslagen, betraktas sålunda utgivet ålderdomsstöd som delprestation av familjepensionen.

Vid bestämmande av understödsdelen för folkpensionstagare, som fyllt 65 år före denna lags ikraftträdande, skall 30 § 2 mom. ej tillämpas.

Vid verkställandet av förhöjning eller nedsättning i enlighet med lagen om bindande av de i

folkpensionslagen stadgade pensionerna och understöden vid levnadskostnaderna (348/56) anses de i 28 § och 30 § 1 och 4 mom. samt i 4 mom. av detta ikraftträdelsestadgande stadgade markbeloppen motsvara det officiella levnadskostnadsindexets poängtal, enligt vilket storleken av de folkpensioner som skall utbetalas i mars 1978 har beräknats.

Av denna lags verkställighet påkallade åtgärder kan vidtagas före lagens ikraftträdande.

2.

Lag

om ändring av familjepensionslagen.

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 1, 8, 9, 11—13, 15 och 18 §§ familjepensionslagen av den 17 januari 1969 (38/69),

av dessa lagrum 9 § sådan den lyder delvis ändrad genom lag av den 18 juni 1971 (507/71)), 15 § sådan den lyder delvis ändrad genom lagar av den 4 juli 1969 och 31 december 1974 (447/69 och 1096/74) och 18 § sådan den lyder i sistnämnda lag, samt fogas till lagen nya 9 a, 9 b och 13 a §§ som följer:

1 §.

Då i Finland bosatt person avlidit, utgå såsom familjepension änkepension och barnpension samt åt änkan utbildningsstöd i enlighet med vad i denna lag stadgas.

Den efter vars fränfalle förmån enligt denna lag utgår, benämnes förmånslätare och den som äger rätt till förmån, förmånstagare.

Var förmånslätaren icke finsk medborgare, utgår förmån enligt denna lag endast om han bott i Finland de sista fem åren före sin död.

8 §.

Barn äger rätt till barnpension:

- 1) om det icke fyllt 16 år; eller
- 2) om det fyllt 16, men icke 21 år och icke åtnjuter folkpension och det på grund av studier, skolgång eller yrkesutbildning icke självt kan försörja sig.

Barn, som givits till tredje person som adoptivbarn, äger likväl icke under den tid adoptivförhållandet varar rätt till barnpension efter sina naturliga föräldrar.

9 §.

I änkepension utgår, under i 9 a och 9 b §§ avsedda förutsättningar, till änka som icke fyllt

65 år under sex månader efter förmånslätarens död begynnelsepension och herefter fortsättningspension.

9 a §.

Änka äger rätt till begynnelsepension:

- 1) om äktenskapet ingåtts innan förmånslätaren fyllt 65 år; eller
- 2) om hon har att försörja barn under 16 år som är berättigat till barnpension efter förmånslätaren.

Till änka som åtnjuter invaliditets- eller arbetslöshetspension enligt folkpensionslagen utges i begynnelsepension likväl endast det belopp, varmed begynnelsepensionen skulle överstiga invaliditets- eller arbetslöshetspensionen.

9 b §.

Änka äger rätt till fortsättningspension under förutsättning, att hon icke åtnjuter invaliditets- eller arbetslöshetspension enligt folkpensionslagen:

- 1) om hon har att försörja barn under 16 år som är berättigat till barnpension efter förmånslätaren;
- 2) om hon vid förmånslätarens död hade fyllt 40 år samt äktenskapet med förmånslätaren hade ingåtts innan denne fyllt 65 år och hade bestått i minst tre år; eller

3) om hon fyllt 40 år, när i 1 punkten avsett barn fyller 16 år eller övergår i annans vård, och äktenskapet ingåtts innan förmänslätarens fyllt 65 år.

11 §.

Förmånstagares rätt till familjepension inträder den dag förmänslätarens avled, såframt icke annat följer av vad nedan i denna paragraf stadgas.

Efter förmänslätarens död fött barns rätt till barnpension inträder vid barnets födelse.

Är barn vid förmänslätarens död eller när det fyller 16 år icke berättigat till barnpension i enlighet med 8 § 1 mom. 2 punkten, inträder dess rätt till pension då i sagda punkt angivna förutsättningar äro uppfyllda.

Är barn vid förmänslätarens fränfalle icke i änkans vård, inträder änkans rätt till pension enligt 9 a § 1 mom. 2 punkten och 9 b § 1 punkten, då vårdnaden om barnet övergår till henne.

Ätjuter änka eller barn vid förmänslätarens fränfalle invaliditetspension enligt folkpensionslagen eller änka arbetslöshetspension enligt folkpensionslagen och blir sagda pensioner sedermera indragna, inträder rätten till fortsättningspension och barnpension vid indragnings-tidpunkten för sagda pensioner.

12 §.

Rätt till barnpension upphör:

1) då barnet fyller 16 år eller, i fall som nämnes i 8 § 1 mom. 2 punkten, då det icke längre uppfyller de i sagda punkt avsedda förutsättningarna;

2) då barnet gives till tredje person såsom adoptivbarn; eller

3) då barnet beviljas invaliditetspension i enlighet med folkpensionslagen.

13 §.

Änkans rätt till begynnelse- och fortsättningspension upphör:

1) då hon ingår äktenskap; eller

2) då hon fyller 65 år.

Likaså upphör änkans rätt till fortsättningspension, då henne beviljas invaliditets- eller arbetslöshetspension enligt folkpensionslagen, samt rätt till sådan fortsättningspension, som utgår med stöd av 9 b § 1 punkten, då hon icke längre har till barnpension berättigat barn under 16 år att försörja.

13 a §.

Då änka ingår äktenskap, erläggas till henne, om hon erhållit änkepension för längre tid än

ett år, i engångsbetalning de pensionsrater, vilka hon hade varit berättigad att erhålla för en tid av ett år framåt. Vid beräkningen av engångsbetalningens belopp beaktas till sagda pensionsrater hörande, i 15 § avsedd understödsdel, understödstillägg och bostadsbidrag till den storlek, till vilken de uppgå i änkepensionens sista månadsrat.

15 §.

Till änka utgående begynnelsepension och i 9 b § 1 punkten avsedd fortsättningspension bestå av grunddel, understödsdel, understödstillägg och bostadsbidrag. I annat fall består änkepensionen av understödsdel, understödstillägg och bostadsbidrag.

Grunddelen motsvarar till beloppet folkpensionens grunddel, understödsdelen ensamstående person i änkans boningskommun tillkommande understödsdel samt understödstillägget ensamstående person tillkommande understödstillägg och bostadsbidraget ensamstående person tillkommande, i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare (/) avsett bostadsbidrag. Vid bestämmande av änkepensionens understödsdel och understödstillägg beaktas likväl icke vad i 27 § 8 mom. och 30 § 4 mom. 11 och 15 punkterna folkpensionslagen samt 7 § 4 mom. 7 punkten lagen om understödstillägg (/) är stadgat. Till årsinkomsten skall vid bestämmande av understödsdel och understödstillägg icke hänföras enligt denna lag utgående förmån. Vid bestämmande av bostadsbidrag skola enligt denna lag utgående grunddel, bostadsbidrag och utbildningsstöd icke hänföras till årsinkomsten.

Utan hinder av vad ovan i 2 mom. är stadgat skall i begynnelsepension ingående understödsdel utgå med fullt belopp.

Barnpensionen är för föräldralös 40 procent och för fader- eller moderlös 20 procent av det sammanlagda beloppet av folkpensionens grunddel och den fulla understödsdel, som i barnets boningskommun erlägges till ensamstående person.

18 §.

Om ej annat följer av denna lag, gäller dessutom i tillämpliga delar var som är stadgat i 25, 27, 32, 32 a, 35, 37—46, 67, 69, 71—75 och 79—88 a §§ folkpensionslagen samt vad som är stadgat i lagen om understödstillägg och i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare. Har änka omedelbart före beviljandet av änkepension erhållit folkpension, vid fastställande av vars storlek såsom årsinkomst antingen helt eller delvis beaktats enligt i annan lag eller förordning stadgad eller på offentlig pensionsstadga grundad

pension eller en motsvarande fortlöpande prestation eller ersättning, uppskattas sagda förmån vid fastställandet av årsinkomsten med den föregående uppskattningstidpunkten såvida ingen ändring skett i bestämmelsegrunderna, likväl med iakttagande av vad av folkpensionernas indexbundenhet följer.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980.

Den som blivit änka före denna lags ikraftträdande och som enligt tidigare stadganden

icke ägde rätt till familjepension blir berättigad till änkepension med verkan från denna lags ikraftträdande, såframt hon uppfyller de förutsättningar varom i denna lag stadgas. Åt änka som åtnjuter ålderdomsstöd enligt folkpensionslagen beviljas dock ej änkepension enligt 9 b § 2 och 3 punkterna. Vad i lagen om införande av lagen om understödstillägg och lagen om bostadsbidrag för pensionstagare (/) är stadgat skall i tillämpliga delar gälla även understödstillägg och bostadsbidrag till familjepension.

3.

Lag

om understödstillägg.

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 §.

Till mottagare av folkpension erlägges såsom tillägg till folkpensionen understödstillägg i enlighet med vad i denna lag stadgas. Angående understödstillägg till änkepension stadgas i familjepensionslagen (38/69).

2 §.

Fullt understödstillägg utgör 4 860 mark om året.

Har bägge makarna beviljats folkpension, fastställs för dem ett gemensamt understödstillägg, som vid fullt belopp utgör 7 776 mark om året.

3 §.

Understödstillägg utgår med fullt belopp, om pensionstagarens årsinkomst icke överstiger 1 100 mark eller, om pensionstagaren är gift, makarnas årsinkomst icke överstiger 1 760 mark.

4 §.

Överstiger pensionstagarens årsinkomst eller, om han är gift, makarnas årsinkomst den i 3 § avsedda gränsinkomsten, utgår understödstillägget med minskat belopp. Härvid utgår i understödstillägg det belopp som erhålles då från understödstilläggets fulla belopp avdrages 70 procent av den del av årsinkomsten som överstiger ovan avsedda gränsinkomst.

5 §.

För makar fastställs understödstillägg utges med hälften till vardera maken. Angående halvt understödstillägg skall härvid gälla vad om understödstillägg är stadgat.

6 §.

Understödstillägget för sådan folkpensionstagare, vars make åtnjuter frontmannapension, fastställs som om maken åtnjöt folkpension.

7 §.

Med årsinkomst, på grund varav rätt till understödstillägg fastställs, avses den verkliga inkomst som försäkrad eller, om han är gift, makarna enligt skälig uppskattning kan förutsättas fortgående årligen åtnjuta, ökad med åtta procent av det belopp, varmed värdet av pensionstagarens förmögenhet överstiger 9 100 mark eller varmed värdet av makarnas förmögenhet överstiger 14 560 mark, samt minskad med det belopp, varmed årsinkomsten eventuellt sänkt understödsdelen.

Utän hinder av vad i 1 mom. är stadgat skall såsom årsinkomst för pensionstagare som fyllt 65 år räknas honom på grund av arbets- eller tjänsteförhållande eller företagarkerksamhet tillkommande pension före dess beviljande till det belopp, varmed den skulle utgå, om den försäkrade hade gått i pension omedelbart efter att ha fyllt 65 år. Beaktas likväl även pensionstid efter uppnäendet av 65 års ålder såsom intjänningstid för sådan pension, skall pensionen före dess beviljande räknas såsom årsinkomst till det belopp, varmed den skulle utgå, om den försäkrade ginge i pension efter att ha fyllt 67 år. Räknat från beviljandet av sistnämnda pension, skall därpå, samt på sådan ålderdomspension, som försäkrad erhållit innan han fyllt 65 år, 1 mom. äga tillämpning. Likaså skall 1 mom. äga tillämpning i fråga om sådan på frivillig pen-

sionsanordning grundad pension, som icke registrerats i enlighet med 11 § 1 mom. lagen om pension för arbetstagare (395/61), räknat från pensionens beviljande. Har den försäkrade arbetsinkomst, skall på här ovan angivet sätt bestämd, ännu icke beviljad pension avdras från densamma.

Har pensionstagare omedelbart före beviljandet av understödstillägget erhållit sådan understödsdel, familjepension, frontmannapension eller bostadsbidrag till folkpensionen, vid fastställandet av vars storlek såsom årsinkomst antingen helt eller delvis beaktats enligt i annan lag eller förordning stadgad eller på offentlig pensionsstadga grundad pension eller en motsvarande fortlöpande prestation eller ersättning, eller erhåller försäkrads make sådan folkpension eller frontmannapension, uppskattas sagda förmån, vid fastställandet av årsinkomsten i enlighet med den föregående uppskattningspunkten, såvida ingen ändring skett i bestämmelsegrunderna, likväl med beaktande av vad av folkpensionernas indexbundenhet följer. Grunden för förmånens bestämmande anses icke ha förändrats med anledning av att arbetslöshetspension ändrats till invaliditetspension eller någondera av dessa pensioner ändrats till ålderdomspension, om icke grunderna för pensionens belopp förändrats av denna orsak.

Såsom årsinkomst räknas likväl icke:

- 1) folkpension jämte eventuella tillägg;
- 2) frontmannapension jämte eventuella tillägg, ej heller fronttillägg;
- 3) barnbidrag;
- 4) socialhjälp;
- 5) ur statens och kommuns medel erlagt bostadsbidrag;
- 6) förmån av för eget bruk använd bostad;
- 7) arbetsinkomst till den del den icke överstiger 7 680 mark räknat för vardera maken särskilt för sig, ej heller arbetsinkomst för make, som icke erhåller folkpension eller frontmannapension, till den del den icke överstiger 16 200 mark; ej heller

8) barntillägg till pension enligt i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare avsedd lag, pensionsstadga eller pensionsreglemente, samt barntillägg till pension enligt lagen om sjömanspensioner (72/56).

Med avvikelse från stadgandena i 4 mom. 7 punkten räknas arbetsinkomsten för person som erhåller invaliditetspension enligt 22 § 2 mom. folkpensionslagen och arbetsinkomsten för sådan persons make, som åtnjuter frontmannapen-

sion, i sin helhet såsom årsinkomst. Där make till mottagare av ovannämnda invaliditetspension ej åtnjuter folkpension, räknas makens arbetsinkomst såsom årsinkomst till den del den överstiger 4 260 mark.

Med arbetsinkomst avses vad därom med stöd av 30 § 6 mom. folkpensionslagen är stadgat.

Såsom förmögenhet räknas icke bostad som ägs av pensionstagaren eller hans make och är i makarnas bruk.

8 §.

Understödstillägg utbetalas icke till pensionstagare, som åtnjuter fortsatt anstaltsvård eller därmed jämförlig vård, för tid som vården varar över tre månader.

Med anstaltsvård eller därmed jämförlig vård avses vård innefattande underhåll i statens, kommuns eller kommunalförbunds sjukhus eller inrättning eller i de i förordning föreskrivna fallen i annan vårdanstalt, för vars kostnader användas offentliga medel, ävensom annorstädes meddelad vård, vari pensionstagare på åtgärd genom kommun eller ovan avsett sjukhus och på dess bekostnad placerats.

Utän hinder av vad ovan sagts utbetalas understödstillägg för tid då pensionstagare åtnjuter bostadsbidrag enligt 7 § lagen om bostadsbidrag för pensionstagare (/).

9 §.

Har i pensionstagares ekonomiska förhållanden sådan förändring av grundläggande natur ägt rum, som har en betydande inverkan på understödstilläggets belopp, skall detta belopp i motsvarande mån rättas eller ock understödstillägget indragas. Genom förordning stadgas närmare vad som avses med en ändring av grundläggande natur.

På basen av pensionstagarens ansökan rättas understödstillägget till sitt belopp, om en sådan väsentlig förändring i hans ekonomiska förhållande ägt rum, att den inverkar förhöjande därpå. Genom förordning stadgas under vilka förutsättningar pensionsanstalten kan höja understödstillägget utan ansökan.

Förändras pensionstagares familjeförhållanden, skall understödstillägg till sitt belopp i motsvarande mån rättas eller understödstillägget indragas.

Har vid fastställandet av understödstillägget såsom årsinkomst beaktats enligt i annan lag eller förordning stadgad eller på offentlig pensionsstadga grundad pension eller en motsvarande fortlöpande prestation eller ersättning, upp-

skattas denna förmån, såvida ingen ändring skett i bestämmelsegrunderna, vid ett nytt fastställande av årsinkomsten likväl i enlighet med den föregående uppskattningstidpunkten till övriga delar än att därvid beaktas vad av folkpensionernas indexbundenhet följer.

10 §.

Folkpensionsanstalten handhar i denna lag avsedda uppgifter, och iakttagar i fråga om administrationen vad i folkpensionslagen är stadgat.

11 §.

Pensionstagare som icke nöjes åt folkpensionsanstaltens beslut angående i denna lag avsedd förmån må söka ändring däri genom skriftliga besvär hos prövningsnämnden.

Besvären skall tillställas folkpensionsanstaltens lokalbyrå eller prövningsnämnden senast den trettionde dagen från det besväranden fått del av beslutet.

Folkpensionsanstaltens beslut skall oaktat ändring sökts lända till efterrättelse till dess ärendet blivit avgjort genom lagakraftvunnet beslut.

12 §.

Kostnaderna för understödstilläggen bestrides av folkpensionsanstaltens medel.

13 §.

Statsrådet skall vart femte år, första gången räknat från ingången av år 1981, på understödstilläggens maximibelopp fastställa sådan procentuell förhöjning, att den i 59 § folkpensionslagen avsedda tilläggsfonden på grundvalen av försäkringstekniska beräkningar kan uppskattas bli använd utan att den i sagda paragraf

avsedda pensionsfonden något år skulle bli mindre än maximibeloppet för densamma. Förhöjning må icke fastställas, om den skulle belöpa sig till ett mindre belopp än 120 mark om året. Tidigare beviljade understödstillägg skall justeras så att de motsvarar ovannämnda maximibelopp, räknat från tidpunkten för förhöjningen.

14 §.

I denna lag stadgade markbelopp motsvarar det poängtal för det officiella levnadskostnadsindex, enligt vilket storleken av folkpensioner som förfallit till betalning i mars 1978 är beräknad.

Understödstillägg och i denna lag stadgade markbelopp bindes vid levnadskostnadsindex så, att sagda understödstillägg och belopp ändras samtidigt och i samma mån som folkpensionerna ändras enligt lagen om bindande av de i folkpensionslagen stadgade pensionerna och understöden vid levnadskostnaderna (348/56).

15 §.

Vad i 25 och 29 §§, 31 § 2 mom., 32 a, 35, 37—46, 67, 69—72, 74—76 och 79—87 §§, 88 § 2—4 mom. samt 88 a § folkpensionslagen är stadgat om folkpension eller dess understödsdel äger motsvarande tillämpning på understödstillägg, likväl så, att framställning eller ansökan om underröjande av de beslut i fall som avses i 74 § 1 mom. sagda lag handlägges av prövningsnämnden.

16 §.

Närmare stadganden om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas genom förordning.

4.

Lag**om bostadsbidrag för pensionstagare.**

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 §.

För nedbringande av boendekostnaderna för mottagare av folkpension och frontmannapension utgår i tillägg till pensionen bostadsbidrag i enlighet med vad i denna lag stadgas. Angående bostadsbidrag till änkepension stadgas i familjepensionslagen (38/69).

Bostadsbidrag utges icke till den som uppstår bostadsbidrag enligt lagen om bostadsbidrag (408/75).

2 §.

Med boendekostnader avses sådan hyra eller annat vederlag för bostad samt, om bostaden

ägs av pensionstagaren eller hans make, sådana kostnader för räntor på lån för anskaffning eller iståndsättning av bostaden som pensionstagaren eller makarna beräknas bestrida. Vid bestämmande av bostadsbidrag beaktas likväl boendekostnaderna för endast en bostad.

Är hyresvärden nära anförvant eller anhörig till pensionstagaren eller hans make eller hyran uppenbarligen högre än den på orten gängse hyran för en bostad av motsvarande slag eller är bostaden betydligt större än vad pensionstagarens och hans familjs behov påkallar, kan vid bostadsbidragets bestämmande till boendekostnaderna hänföras sådan kostnadsdel som i betraktande av omständigheterna kan anses skälig.

3 §.

Bostadsbidrag utgör 85 procent av den del av boendekostnaderna, som överstiger den i 4 § avsedda självriskandelen.

Bostadsbidrag beviljas icke, om dess belopp skulle understiga 180 mark om året.

Vid fastställande av bostadsbidraget beaktas icke den del av boendekostnaderna som överstiger 6 000 mark om året. Bor hos pensionstagaren minst ett i 30 b § 1 mom. folkpensionslagen avsett barn, höjes ovannämnda belopp med 20 procent. Bor hos honom minst tre sådana barn, höjes beloppet med 40 procent.

Har båda makarna beviljats folkpension, fastställs för dem ett gemensamt bostadsbidrag, av vilket vardera erhåller hälften. Angående halvt bostadsbidrag skall härvid gälla vad om bostadsbidrag är stadgat.

4 §.

På boendekostnaderna avräknas en självriskandel bestående av en bassjälvriskdel och en tilläggsjälvriskdel. I självriskandelen för sådan pensionstagare, som bor i vederlagsfri bostad, vilken ägs av honom själv eller hans make, ingår ingen bassjälvriskdel.

Bassjälvriskdelen utgör 1 020 mark om året, såvida i hyran eller vederlaget ingår ersättning för värme, och 300 mark om året, såvida i hyran eller vederlaget icke ingår ersättning för värme.

Tilläggsjälvriskdelen utgör 85 procent av den del av pensionstagarens årsinkomst som överstiger 11 950 mark eller, om pensionstagaren är gift, av den del av makarnas årsinkomst som överstiger 19 120 mark.

5 §.

Har den ena maken beviljats folkpension och den andra frontmannapension, skall beträffande bostadsbidrag i tillämpliga delar gälla vad i 3 § 4 mom. denna lag är stadgat.

6 §.

Med årsinkomst avses den verkliga inkomst som pensionstagaren eller, om han är gift, makarna enligt skälig uppskattning kan förutsättas fortgående årligen åtnjuta, ökad med åtta procent av det belopp, varmed värdet av pensionstagarens förmögenhet överstiger 9 100 mark eller, om han är gift, varmed värdet av makarnas förmögenhet överstiger 14 560 mark. I folkpensionen ingående understödsdel och understödstillägg samt frontmannapension skall inräknas i årsinkomsten med det årsbelopp de har vid bostadsbidragets begynnelsepunkt eller den föregående omräkningen.

Såsom årsinkomst räknas likväl icke:

- 1) förmån enligt denna lag;
- 2) grunddel, hjälptillägg, vårdtillägg, hustrutillägg och barntillägg enligt folkpensionslagen;
- 3) fronttillägg enligt lagen om frontmannapension (119/77);
- 4) ur statens eller kommuns medel erlagt bostadsbidrag;
- 5) barnbidrag;
- 6) socialhjälp; ej heller
- 7) förmån av för eget bruk använd bostad.

Såsom förmögenhet räknas icke bostad som ägs av pensionstagaren eller hans make och är i makarnas bruk.

7 §.

Bostadsbidrag utbetalas icke till pensionstagare som åtnjuter fortsatt anstaltsvård eller därmed jämförlig vård för tid som vården varar över nio månader.

Med anstaltsvård eller därmed jämförlig vård avses vård innefattande underhåll i statens, kommuns eller kommunalförbunds sjukhus eller inrättning eller i de i förordning föreskrivna fallen i annan vårdanstalt, för vars kostnader användes offentliga medel, ävensom annorstädes meddelad vård, vari pensionstagare på åtgärd genom kommun eller ovan avsett sjukhus och på dess bekostnad placerats.

8 §.

Beloppet av bostadsbidrag skall omräknas:

- 1) då bidragstagaren bytt bostad;
- 2) då bidragstagarens familjeförhållanden förändrats; eller
- 3) då bidragstagarens boendekostnader eller årsinkomst undergått betydande förändring.

Förutom i fall varom stadgas i 1 mom. skall beloppet av bostadsbidrag omräknas, då två år förflutit från bostadsbidragets begynnelse-tidpunkt eller den föregående omräkningen.

Genom förordning stadgas närmare vad som avses med betydande förändring.

9 §.

Folkpensionsanstalten handhar i denna lag avsedda uppgifter, och iakttagert i fråga om administrationen vad i folkpensionslagen är stadgat.

10 §.

Pensionstagare som icke nöjes åt folkpensionsanstaltens beslut angående bostadsbidrag må söka ändring däri genom skriftliga besvär hos prövningsnämnden.

Besvären skall tillställas folkpensionsanstaltens lokalbyrå eller prövningsnämnden senast den trettionde dagen från det besväranden fått del av beslutet.

Folkpensionsanstaltens beslut skall oaktat ändring sökts lända till efterrättelse till dess ärendet blivit avgjort genom lagakraftvunnet beslut.

11 §.

Kostnaderna för bostadsbidraget fördelas så, att folkpensionsanstalten betalar hälften och kommunerna tillsammans hälften av dem. Kommuns andel av den kostnadsandel kommunerna gemensamt skall betala bestäms enligt det för kommunen fastställda vikttalet. Kommuns vikttaal fastställs för ett kalenderår i sänder så, att det motsvarar förhållandet mellan de till de i kommunen bosatta pensionstagarna utgående bostadsbidragens sammanlagda belopp och det sammanlagda beloppet av bostadsbidragen i hela landet.

Kostnaderna för bostadsbidrag till frontmannapension bestrides av statsmedel under iakt-

tagande av vad om bestridande av kostnaderna för frontmannapension är stadgat.

De i 1 mom. avsedda vikttalet för kommunerna fastställs av social- och hälsovårdsministeriet. På synnerliga skäl kan vikttalet fastställas ånyo för den tid som återstår av löpande kalendear.

12 §.

Då statsrådet i enlighet med 13 § lagen om understödstillägg (/) höjer understödstilläggens maximibelopp, kan det i motsvarande mån höja de i 4 § 3 mom. stadgade gränssinkomsterna. Tidigare beviljade bostadsbidrag skall härvid justeras så, att de motsvarar de nya gränssinkomsterna räknat från tidpunkten för förhöjningen.

13 §.

I denna lag stadgade markbelopp motsvarar det poängtal för det officiella levnadskostnadsindex, enligt vilket storleken av de folkpensioner som förfallit till betalning i mars 1978 är beräknad.

I denna lag stadgade markbelopp bindes vid levnadskostnadsindex så, att de ändras samtidigt och i samma mån som folkpensionerna ändras enligt lagen om bindande av de i folkpensionslagen stadgade pensionerna och understöden vid levnadskostnaderna (348/56).

Vid bestämmande av bostadsbidrag beaktas de i denna lag stadgade markbeloppen, avrundade uppåt till närmaste tiotal mark.

14 §.

Vad i 25 och 29 §§, 31 § 2 mom., 32 a, 35, 37—46, 67, 69—72, 74—76 och 79—87 §§, 88 § 2—4 mom. samt 88 a § folkpensionslagen är stadgat om folkpension eller dess understödsdel äger motsvarande tillämpning på förmåner enligt denna lag, likväl så, att framställning eller ansökan om undanröjande av de beslut i fall som avses i 74 § 1 mom. sagda lag handlägges av prövningsnämnden.

15 §.

Närmare stadganden om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas genom förordning.

Lag

om införande av lagen om understödstillägg och lagen om bostadsbidrag för pensionstagare.

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 §.

Lagen om understödstillägg (/) och lagen om bostadsbidrag för pensionstagare (/) träder i kraft den 1 januari 1980. Samtidigt upphäves lagen den 4 juli 1969 om understödstillägg och bostadsbidrag till folkpension (449/69) jämte däri senare gjorda ändringar.

2 §.

Med stöd av lagen om understödstillägg och bostadsbidrag till folkpension beviljade understödstillägg och bostadsbidrag omvandlas till motsvarande förmåner i enlighet med lagen om understödstillägg och lagen om bostadsbidrag för pensionstagare med verkan från sistnämnda lagars ikraftträdande. Före år 1982 tillämpas likväl 7 § 4 mom. 7 punkten lagen om understödstillägg endast ifråga om arbetsinkomst för sådan maka, som icke uppbär folk- eller frontmannapension, och härvid så, att i stället för ett markbelopp om 16 200 tillämpas 8 520 mark. Genom förordning kan likväl fastställas, att 16 200 mark och sagda lagrum även till övriga delar tillämpas redan före år 1982.

Skulle bostadsbidraget eller det sammanlagda beloppet av understödstillägg och bostadsbidrag den 1 januari 1980 eller under annan i 1 mom. avsedd tidpunkt bli mindre än bostadsbidraget eller det sammanlagda beloppet av understödstillägg och bostadsbidrag enligt den tidigare lagen utges bostadsbidrag eller det sammanlagda beloppet av understödstillägg och bostadsbidrag till samma belopp som tidigare så, att

skillnaden fogas till bostadsbidraget. Sker i pensionstagares förhållanden efter den 1 januari 1980 i 8 § 1 mom. lagen om bostadsbidrag för pensionstagare avsedd ändring eller blir bostadsbidraget omräknat i enlighet med 2 mom. i nämnda paragraf, bestämmes bostadsbidraget efter de nya stadgandena.

Vad i 7 § 4 mom. 7 punkten lagen om understödstillägg är stadgat tillämpas icke på mottagare av ålderdomsstöd vid bestämmandet av understödstillägget.

3 §.

Har vid fastställande av bostadsbidrag före ikraftträdandet av lagen om bostadsbidrag för pensionstagare såsom årsinkomst räknats enligt annan lag eller förordning eller offentlig pensionsstadga utgående pension eller däremot svarande fortlöpande prestation eller ersättning och fortlöper denna förmån enligt tidigare grunder, justeras bostadsbidraget att motsvara förändringar i förmånens belopp endast i det fall att annan orsak föranleder ändring i bostadsbidraget.

4 §.

I 8 § 2 mom. lagen om bostadsbidrag för pensionstagare avsedd två års tidsfrist räknas tidigast från lagens ikraftträdande.

5 §.

Av dessa lagars verkställighet påkallade åtgärder kan vidtagas före lagarnas ikraftträdande.

6.

Lag

angående ändring av lagen om pension för arbetstagare.

I enlighet med riksdagens beslut ändras 1 § 1 mom., 5 §, 5 b § 2 mom., 6 § 3 mom., 8 § 1 och 7 mom., 8 a § 2 mom. samt 12 § 1 mom. 2 och 4 punkterna lagen den 8 juli 1961 om pension för arbetstagare,

av dessa lagrum 1 § 1 mom. sådant det lyder i lagar av den 18 juni 1971 och 29 december 1972 (500/71 och 934/72), 5 §, 5 b § 2 mom. och 8 § 7 mom. sådana de lyder i lag av den 20 september 1974 (749/74), 6 § 3 mom. och 12 § 1 mom. 2 punkten sådana de lyder i nämnda lag av den 18 juni 1971 samt 8 § 1 mom., 8 a § 2 mom. och 12 § 1 mom. 4 punkten sådana de lyder i lag av den 16 december 1966 (639/66), som följer:

1 §.

Arbetsgivare är skyldig att anordna och bekosta pensionsskydd, som uppfyller i denna lag föreskrivna minimivillkor, för envar av sina arbetstagare, vars arbetsförhållande fortgått utan avbrott minst en månad. Lagen gäller dock icke arbetsförhållande:

1) som begynt, sedan arbetstagaren fyllt 65 år eller, om på honom icke tidigare har tillämpats denna lag, lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/62), lagen om pension för lantbruksföretagare (467/69) eller lagen om pension för företagare (468/69), som begynt efter det kalenderår, under vilket arbetstagaren fyllt 63 år;

2) i vilket arbetsförtjänsten kan uppskattas utgöra i medeltal mindre än 90 mark i månaden, dock så, att arbetsförhållande, i vilket den regelbundna arbetstiden utgör minst 20 timmar i veckan, oberoende av arbetsförtjänstens belopp, faller under denna lag;

3) på grund av vilket arbetstagaren med stöd av annan lag eller förordning äger rätt till pension; eller

4) på grund av vilket arbetstagaren äger rätt till pension enligt sådan pensionsstadga, som gäller arbetstagare, anställd av kommun, av kommunalförbund eller av församling eller religionssamfund, och enligt vilken stadga åt arbetstagare utgående pension till fullt belopp åtminstone motsvarar pension i enlighet med pensionsskyddet enligt i denna lag stadgade grunder.

5 §.

Pensionens belopp utgör för varje hel månad av den till pension berättigande tjänstgörings-

tiden 1/8 procent av den pensionsgrundande lörens belopp. Skall i till pension berättigande tjänstgöringstid medräknas tid före den 1 juli 1962, utgör pensionens belopp likvärd till denna del för varje hel månad av den till pension berättigande tjänstgöringstiden 1/12 procent av den pensionsgrundande lörens belopp.

Ålderspensionen är lika stor som den enligt denna lag utgående invalidpension, som skulle ha beviljats arbetstagaren om han hade blivit i till full invalidpension berättigande grad arbetsoförmögen den sista dagen av det kalenderår, under vilket han fyllt 63 år. När invalidpension, för vilken underliggande arbetsoförmåga hade begynt före utgången av det år då arbetstagaren fyllde 63 år, förändras till ålderspension, föranleder detta icke justering av pensionens belopp, såvida den till pension berättigande tiden till följd av sagda förändring icke förlängs. Beviljas ålderspension från annan tidpunkt än från ingången av den månad, som närmast följer på uppnåendet av pensionsåldern, ändras pensionens belopp beroende på begynnelse tidpunkten sålunda att beloppet uträknas enligt försäkringsmatematiska principer på sätt social- och hälsovårdsministeriet bestämmer.

5 b §.

Den fulla invalidpensionens storlek fastställs enligt 5 § 1 mom. och 5 a §. Blir arbetstagare arbetsoförmögen efter det kalenderår, under vilket han fyllt 63 år, fastställs den fulla invalidpensionens storlek enligt 5 § 2 mom. Delpensionen utgör hälften av full pension. Är arbetstagaren likvärd född före den 1 januari 1927, utgör delpensionen följande procenttal av den fulla pensionen:

Födelseår	Delpensionen i procent av full pension
1919 eller tidigare	66
1920	64
1921	62
1922	60
1923	58
1924	56
1925	54
1926	52

6 §.

Har invaliditet inträtt innan 360 sådana dagar, för vilka arbetstagaren icke erhållit i lagen om riksomfattande arbetslöshetskassor avsett dagunderstöd, förflutit från arbetsförhållandets upphörande, räknas vid fastställandet av invalidpension, som beviljas på grund av detta arbetsförhållande, såsom till pension berättigande tid även tiden mellan invaliditetens början och uppnåendet av pensionsåldern. Har arbetsförhållande icke fortgått minst fyra månader, räknas på grund av detsamma såsom till pension berättigande tid den tid som återstår till pensionsålderns uppnående endast försåvitt arbetstagaren icke på grund av arbets- eller tjänsteförhållande eller företagarverksamhet, som begynt före detta arbetsförhållande, äger rätt till i lag stadgat eller på offentlig pensionsstadga grundat pensionsskydd sålunda, att vid fastställandet av hans i enlighet därmed utgående invalidpension sagda tid eller motsvarande arbetsförtjänst redan beaktas. Vad ovan i detta moment stadgats tillämpas likväl icke vid uträkning av beloppet av ålderspension eller av sådan invalidpension, för vilken underliggande arbetsoförmåga har begynt efter det år då arbetstagaren uppnådde 63 års ålder, såvida arbetstagaren icke under det år han uppnådde sagda ålder innehåft, med beaktande även av under sagda år avslutat arbetsförhållande i dess helhet, under denna lag lydande arbete sammanlagt minst fyra månader.

8 §.

Ifall ålders- eller invalidpension, som utgår enligt de i denna lag stadgade minimivillkoren, eller, då arbetstagare dessutom erhåller ålders- eller invalidpension med stöd av lagen om sjömanspensioner, på stadgandena i lagen om olycksfallsförsäkring baserad livränta, med stöd

av lagen om trafikförsäkring på grund av ådragen egen skada beviljad fortsatt ersättning, med stöd av lagen om skada, ådragen i militärtjänst, beviljad livränta eller i 4 mom. avsedd grundpension eller annan därmed jämförbar, på arbets- eller tjänsteförhållande grundad pension, det sammanlagda beloppet av dessa prestationer överstiger den nedan i 2 mom. stadgade samordningsgränsen, avdrages från ålders- eller invalidpensionen enligt denna lag ett belopp, som utgör en lika stor del av överskottet som enligt de i denna lag stadgade minimivillkoren utgående pensionen utgör av samtliga grundpensioner. Ifall dock ålderspension enligt 5 § 2 mom. beviljas från annan tidpunkt än ingången av den månad, som följer efter uppnående av pensionsåldern, förrättas samordningen då arbetstagaren uppnår den till erhållande av ålderspension berättigande åldern.

Vid tillämpningen av 2 och 5 mom. tas pensioner enligt folkpensionslagen och familjepensionslagen varje kalenderår i beaktande till det belopp, de utgick den 1 november föregående kalenderår. Då arbetstagaren uppnår den till ålderspension berättigande åldern tages vid förrättningen av den samordning, som avses i andra meningen i 1 mom., pension enligt folkpensionslagen dock i betraktande till det belopp, den hade den 1 november det kalenderår, som föregick uppnåendet av pensionsåldern.

8 a §.

Beviljas ålders- eller invalidpensionstagare i 8 § 1 mom. avsedd pension, livränta eller fortsatt ersättning, förrättas i 8 § 1 mom. avsedd samordning ånyo. På grund av samordningen minskas pensionen dock endast så mycket, att det sammanlagda beloppet av de i sagda moment avsedda förmånerna förblir minst lika stort som det vore, ifall inte rätt till pension, livränta eller fortsatt ersättning, som avses i första meningen av detta moment, hade förelagat. Detsamma gäller i 8 § 5 mom. avsedd samordning, om person som åtnjuter familjepension beviljas i första meningen av nämnda moment åsyftad pension eller fortsatt ersättning. Likaså verkställs i 8 § 1 mom. avsedd samordning ånyo, då pensionen justeras i enlighet med 5 b eller 7 c §§. Ytterligare verkställs, om pensionens belopp därigenom blir större, i 8 § 5 mom. avsedd samordning ånyo, då barn, som är förmånstagare, fyller 16 år

eller då annan förmånstagare än barn, som fyllt 16 år, upphör att vara förmånstagare. På ansökan förrättas i 8 § avsedd samordning även ånyo, om beloppet av sådan annan pension, livränta eller fortsatt ersättning, som inverkat på samordningen, väsentligen förändrats.

12 §.

Pensionsanstalternas ömsesidiga ansvar för pensionerna bestämmes och de omkostnader pensionsanstalterna åsamkas av pensionerna fördelas mellan pensionsanstalterna, försåvitt dessa ej annorlunda överenskommit på följande sätt:

2) för invalidpension, som beviljats med tillämpning av 6 § 3 mom., samt för familjepension, till grund för vilken ligger förmånslåtarens invalidpension, uträknad med tillämpning av 6 § 3 mom., till den del den utbetalts för tid före utgången av den månad, under vilken förmånslåtaren skulle ha uppnått pensionsåldern, i dessa pensioner även inbegripet jämlikt lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden måhända utgående del av pension, men icke förhöjning enligt 7 c § eller med stöd av 9 § efter pensionens begynnelse företagna förhöjningar, svarar enbart den pensionsanstalt, till vars verksamhetskrets arbetstagaren eller förmånslåtaren hörde på grund av i sagda moment avsett arbetsförhållande likväl så, att för ovan avsedd pension, för vilken underliggande pensionsfall har inträffat efter det år under vil-

ket arbetstagaren uppnådde 63 års ålder, svarar enbart den pensionsanstalt till vars verksamhetskrets arbetstagaren innan pensionsfallet inträffade sist har hört antingen under det år sagda ålder uppnåddes eller på grund av ett därefter i minst fyra månaders tid utan avbrott pågående arbetsförhållande.

4) för övriga ålders-, invalid- och familjepensioner, med undantag av enligt 9 § 1 mom. 2 punkten lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden utgående belopp, så ock för de delar av pensionerna, som överstiga de i 1—3 punkterna angivna beloppen av arbetslöshetspension, samt för kostnader, föranledda av en allmän förändring av premiernas eller fondernas beräkningsgrunder, och för i 9 § 1 mom. 3 punkten lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden avsedd andel i kostnaderna för pensionskyddet enligt sagda lag svara pensionsanstalterna gemensamt enligt av social- och hälsovårdsministeriet för de olika slagen av kostnader fastställda grunder; samt

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980.

Denna lag tillämpas på pension, till vilken rätt uppkommit under lagens giltighetstid.

Ovan i 1 § 1 mom. denna lag stadgat markbelopp motsvarar det för år 1966 fastställda löneindextalet.

7.

Lag

angående ändring av 5 § lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden.

I enlighet med riksdagens beslut ändras 5 § 1 och 2 mom. lagen den 9 februari 1962 om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden, sådant det förstnämnda lyder i lag av den 29 juli 1976 (660/76) och det sistnämnda i lag av den 20 september 1974 (750/74), som följer:

5 §.

Ålderspensionen är lika stor som den enligt denna lag utgående invalidpension, som skulle ha beviljats arbetstagaren, om han hade fått

den sjukdom, det lyte eller den skada som utgör den huvudsakliga orsaken till arbetsoförmågan och blivit i till full invalidpension be-

rättigande grad arbetsförmögen den sista dagen av det kalenderår, under vilket han fyllt 63 år. När invalidpension, för vilken underliggande arbetsförmåga hade begynt före utgången av det år då arbetstagaren uppnådde 63 års ålder, förändras till ålderspension, föranleder detta icke justering av pensionens belopp, såvida vid uträkning av pensionens belopp icke skall beaktas sådan lön som icke har beaktats vid uträkning av invalidpensionens belopp. Pensionens årliga belopp utgör en och en halv procent av det sammanlagda beloppet av de jämlikt 9 § lagen om pension för arbetstagare justerade löner, som arbetstagaren förtjänat efter det han fyllt 23 år, och på grundvalen av vilka försäkringspremie erlagts i enlighet med denna lag. Har arbetstagare under något kalenderår i arbeten, som avses i denna lag, förtjänat mindre än 200 mark, tages under sådant år förtjänad lön likväl icke i betraktande såsom grund för pension. Är arbetstagare född före den 1 mars 1922, höjes pensionen genom att den multipliceras med det tal, som erhålles, då talet 264 divideras med antalet månader, som ingå i tiden från början av juli 1962 till utgången av den kalendermånad, under vilken arbetstagaren fyller 65 år, under förutsättning att den sålunda erhållna förhöjningskoefficienten är större än talet ett. Social- och hälsovårdsministeriet kan utfärda närmare bestämmelser angående beräkningen av ovan avsedd förhöjning. Sagda tal 264 ändras i enlighet med nedanstående tabell. I stället för den i 3 mom. av ikraftträdelsestadgandet till lagen den 20 september 1974 angående ändring av lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (750/74) nämnda födelseårsgränsen den 1 juli 1922 användes som födelseårsgräns den 1 juli 1926 och procenttalet 25 ändras såsom följer:

År	I stället för talet 264 användes talet	I stället för 25 % användes %
1977—1978 . . .	280	27
1979—1981 . . .	288	28
1982 och därefter	296	29

Invalidpension beviljas antingen som full pension eller som delpension. Den fulla invalidpensionens storlek fastställs enligt 1 mom. Blir arbetstagare arbetsförmögen efter det kalenderår, under vilket han fyllt 63 år, räknas full invalidpension såsom ovan i 1 mom. stadgats om ålderspension. Full invalidpension beviljas arbetstagare, vars arbetsförmåga, uppskattad i enlighet med 4 § 2 mom., är nedsatt med minst tre femtedelar åtminstone under ett år. I annat fall beviljas invalidpensionen som delpension och dess belopp utgör hälften av full pension. Är arbetstagaren likväl född före den 1 januari 1927 utgör delpensionen följande procenttal av den fulla pensionen:

Födelseår	Delpensionen i procent av full pension
1919 eller tidigare	66
1920	64
1921	62
1922	60
1923	58
1924	56
1925	54
1926	52

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980. Denna lag tillämpas på pension, till vilken rätt uppkommit under lagens giltighetstid. Ovan i 5 § 1 mom. denna lag stadgat markbelopp motsvarar det för år 1962 fastställda löneindextalet.

8.

Lag

angående ändring av 1 och 8 §§ lagen om pension för lantbruksföretagare.

I enlighet med riksdagens beslut ändras i lagen den 14 juli 1969 om pension för lantbruksföretagare 1 § 3 mom. och 8 § 6 mom., sådana de lyder i lag av den 23 december 1970 (830/70), som följer:

1 §.

Denna lag gäller likväl icke:

1) lantbruksföretagare, som icke fyllt 18 år, ej heller verksamhet, som sedan lantbruksföretagaren uppnått sagda ålder icke utan avbrott fortgått minst fyra månader;

2) lantbruksföretagare, vars i 8 § avsedda arbetsinkomst, uppskattad enligt stadgandena i sagda paragraf, icke motsvarar en årsinkomst av minst 500 mark; ej heller

3) lantbruksföretagarverksamhet, som begynt efter det kalenderår, under vilket lantbruksföretagaren har fyllt 63 år, om på honom icke tidigare har tillämpats denna lag, lagen om pension för arbetstagare (395/61), lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/62) eller lagen om pension för företagare (468/69).

8 §.

Då försäkringen begynner, fastställer lantbruksföretagarnas pensionsanstalt arbetsinkomsten för lantbruksföretagaren. Undergår de omständigheter, som inverkar på arbetsinkomsten, senare väsentlig förändring, justeras arbetsinkomsten på ansökan. Pensionsanstalten må även självmant justera arbetsinkomsten. Dock må arbetsinkomsten icke ändras retroaktivt. Efter det kalenderår, under vilket företagaren har fyllt 62 år, justeras arbetsinkomst endast om lantbruksföretagaren icke uppfyller de i 1 § avsedda försäkringsförutsättningarna.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980.

Denna lag tillämpas på pension, till vilken rätt uppkommit under lagens giltighetstid.

Ovan i 1 § 3 mom. denna lag stadgat markbelopp motsvarar det för år 1970 fastställda löneindextalet.

9.

Lag

angående ändring av 1 och 7 §§ lagen om pension för företagare.

I enlighet med riksdagens beslut ändras i lagen den 14 juli 1969 om pension för företagare (468/69) 1 § 3 mom., sådant det lyder delvis ändrat genom lag av den 29 december 1972 (937/72), och 7 § 2 mom. som följer:

1 §.

Denna lag gäller likväl icke:

1) företagare, som icke fyllt 18 år, ej heller verksamhet, som sedan företagaren uppnått sagda ålder icke utan avbrott fortgått minst fyra månader;

2) företagare, vars månatliga arbetsinkomst av i denna lag avsett förvärvsarbete bör uppskattas till i medeltal mindre än det dubbla beloppet av det som förutsättes i 1 § 1 mom. 2 punkten lagen om pension för arbetstagare (395/61);

3) förvärvsarbete, på grund av vilket före-

tagaren äger rätt till pension enligt annan lag eller offentlig pensionsstadga; ej heller

4) företagaverksamhet, som begynt efter det kalenderår, under vilket företagaren fyllt 63 år, om på honom icke tidigare har tillämpats denna lag, lagen om pension för arbetstagare, lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/62) eller lagen om pension för lantbruksföretagare (467/69).

dergår de omständigheter, som inverkar på arbetsinkomsten, senare väsentlig förändring, justeras arbetsinkomsten på ansökan. Pensionsanstalten må även självmant justera arbetsinkomsten. Dock må arbetsinkomsten icke ändras retroaktivt. Efter det kalenderår, under vilket företagaren har fyllt 62 år, justeras arbetsinkomst endast om företagaren icke uppfyller de i 1 § avsedda försäkringsförutsättningarna.

7 §.

Då försäkringen begynner, fastställer pensionsanstalten företagarens arbetsinkomst. Un-

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980.
Denna lag tillämpas på pension, till vilken rätt uppkommit under lagens giltighetstid.

Helsingfors den 14 april 1978.

Republikens President

Minister